

Melléklet az Ipari Jogvédelem 19-ik számához.

Olvasóinkkal tudatjuk, hogy sikerült a párizsi Institut International kiadásában megjelenő négy nyelvű világlap és pedig: a francia „Les Documents du Progrès”, az angol „Progress”, a német „Dokumente des Fortschritts”, és az orosz „Saprossi Schisni” szerkesztőségével olyan megállapodásra jutnunk, hogy lapunk január hó elsejétől mint ezen világhírű folyóiratok magyar kiadása jelenjék meg.

A feldolgozásra kerülő anyag közvetlenül lapunknak is megküldetik, úgy hogy cikkeink és tudósításaink a nevezett négy világlappal egyidejűleg, (de természetesen a magyar anyaggal kiegészítve) fognak napvilágot látni.

Viszont ezen lapok át fogják venni a mi magyar vonatkozású közleményeinket.

IPARI JOGVÉDELLEM

SZERKESZTI: DR. LÁNCZI JENŐ

TÁRSZERKESZTŐ: DR. KADOSA MARCEL

Január hú elsejétől lapunk második évfolyamára „Szociálpolitikai Szemle”, „Ipari Jogvédelem” cím alatt új előfizetést nyitunk. Az előfizetési díjak akár Szociálpolitikai Szemle, akár Ipari Jogvédelem címre küldhetők, V., Váci-ut 4. sz. alá.

A sárga munkásmozgalom.

Írta: Köhalmi Béla.

Talán arról a sárga nyomtatvány lapról nevezték el őket sárgáknak, amelylyel, mikor egy franciaországi bérharcban ostromban álltak munkástelevéireikkel, az ablakot ragasztották be. A korai kapitalizmusban támadt gazdasági patriarkalizmus folytatásának tekinti magát ez a munkásmozgalom, mert azon az elvi alapon áll, hogy a tőke és munka nem érdekharcban, hanem érdekarmonióban állanak. A takarékoságot hirdetik, mint egyetlen eszközt, amelylyel nemcsak kivételesen, de minden körülmények között célt érhetnek s bevonulhatnak a tőkés osztályába. Azonban a legtöbb szociálpolitikus, még a konzervatívok is, tiltakoznak, az ellen, hogy a Le Play, a Gustav Werner és Teodosius által képviselt patriarkalizmust ezzel a rokonsággal kompromittálják. Ezekről a sárgákat egy világnézet választja el s mindenekelőtt az az egyszerű tény, hogy a gazdasági patriarkalizmus a munkáltatók és munkásoknak nem csak erkölcsi, de személyi viszonya is volt egyben.

Enyhe szóval és tárgyilagossággal úgy jellemezte valaki ezt a mozgalmat, hogy szervezete a szervezetleneknek.

Ha a keletkezésük vizsgálatánál eltekinteni akarunk attól a körülménytől, hogy az erősödő szociáldemokrata törekvésű szakszervezeti mozgalom megbontására kézen fekvő gondolat volt munkások ellenszervezeteiről gondoskodni, ha a sárga mozgalom keletkezésének elfogadható indokát keressük, mindössze két tényt vagy jelenséget fogadhatnánk el: az egyik az, hogy a munkáltató szervezetek hatalmasokká váltak s egy százsz képviselő kimutatása alapján pl. 1908-ban 5300 munkás állott a fekete listán, a másik az az érvelés, amely a munkásság gazdasági érdekeit veszélyeztető politikát lát abban, hogy a *szakszervezet és párt* egy, vagy ahogy az 1907. évi német vasipari munkásszövetség gyűlésén mondták: a „*szakszervezet a párt.*” Mert minden további ok, amivel ezt a mozgalmat a munkásmozgalom természetes termékének tüntetik fel, alig több agitációs szólamnál, teszem a szociáldemokrata vezetők terrorizmusa, továbbá az az üldöztetés, a melyet nem szociáldemokrata munkásoknak a vörösek részéről kell elszennvedniük és efféle.

Mi részünkről a sárga munkásmozgalom iránti érdeklődést németországi események keltették föl, holott

a németországi már csak utánpótlás volt a franciának. Franciaországban a nem erősen centralizált munkásmozgalomban könnyebben kifejlődhetett, de itt, mint ahogy később Németországban is, gyárosok, politikusok, katonák voltak az élesztői. Az első sárga szervezetük a Syndicats des corporations ouvrières du Greusot volt. Erre a mintára készült a Krupp-Werke sárga szervezete. Később a sárga szindikátusokat kiszorították a párisi munkásbörzéről, de Szabad munkásbörze elnevezéssel és munkáltatóktól kapott 100.000 frankból hamar megalapították az ellenbörzét. 1902. évi első kongresszusukon 201745 munkást képviseltek a sárga vezetők. Biétry kizárása után még élénkebb lett a francia sárga munkásmozgalom s megalakult a *Fédération nationale des Jaunes*, a nemzeti megújulás és a tőke jövedelmében való részesítés szépen hangzó és csábító jel-szavaival. Érdekes tüneteinek ennek a francia sárga mozgalomnak, hogy községi és államszocializmus ellenesek szükségesnek tartják, pl. hogy a munkaidő törvényesen szabályoztassék, azonban egyes helyi szervezetek kikötni kívánják, hogy a munkás azért 8 óra helyett 9 órát is dolgozhasék, egy szervezetük pedig az 1900-ban törvényesen behozott 11 órás munkaidő ellen harcolt. Nem túlbecsülve 120.000-re teszik a francia sárgákat.

A németországi sárgák első szervezete Augsburgban alakult, a nagy kizárás után felfogadott munkásokból. Lebius, a németországi sárga mozgalom lelke, abban a brosúrájában: „Hogyan alapítsunk sárga szervezeteket”, azt mondja, hogy csak olyan műhelyben alakítsanak sárga szervezetet, ahol legalább 100 munkás dolgozik, ahol kevesebb a munkás, vagy ahol több, de a munkáltató nem akarja, csatlakozzanak más műhelybeli sárgákhoz. Leginkább csinálható – úgy mondja – mint segélyegylet vagy takarékpénztár. Erdemes közelebbről megnézni a Werk Augsburg-i sárga szervezet pénzügyeit. 135.391.27 M. a vagyona, de tagsági járulékokból 1907-ben csak 3324, 1908-ban csak 3585 M. folyt be s 1908-ban nyári ünnepélyekre és nyaralási pótlék elmen 50.169 M.-t adtak ki. Ujságjuk, a „Wehr” pedig a horribilis negyedévi 20 pfennigért jár a tagoknak. A Siemens-Schuckert műveknél alakult sárga szervezet alakítását az igazgatóság azzal indokolta, hogy: szükséges volt a dolgozni akaró hatalom nélküli többséget megérdemelt befolyáshoz juttatni. Ennek a szervezetnek 1910-ben 10,000 tagja volt.

Ez a fajtájú sárga szervezet az első típusú németországi sárga szakszervezet. Az alakítás a munkáltatótól indul ki s a gyámkodásban s az elévült patriarkalizmus gyakorlásában odáig mennek, hogy pl. a *Werk Augsburg-i* szervezet irodai munkáit is a cég büroójában látják el.

Másik típusa a német sárga szakszervezeteknek a munkás takarékegyletek, pl. a Loewe & Co és Eckert-werke-nél és sárgáknak kell tekinteni a nacionalista munkásegyleteket is, amelyeket a szociáldemokrácia

ellen alakult Reichs verband erkölcsi és anyagi támogatásban részesít.

Meg kell nézni a Statistisches Jahrbuch des Deutschen Reichs-ben és összehasonlítani, milyen különbség van a munkások áldozatkészségében akkor, ha sárga s akkor, ha vörös, ha Hirsch-Duncker vagy más szakszerveletekről van szó. És meg kell nézni a sárgák programját s az alapon itélni, vajon szolgálhatják-e 50 pl-től legfeljebb 10 M.-ás évi tagsági díjakkal a munkásság szociális helyzetének előbbrevitelét.

Azonban a sárga mozgalom teoretikusa, Lebius, követelőzve hangoztatja, hogy a sárga szakszervezet szemben a vörös, a keresztény szocialista és Hirsch-Dunckerekkel, az igazi *modern* munkásmozgalom, még pedig azért, mert ők állanak a helyes kereskedelmi alapon, mert például a munkáltató szervezetek megerősödése óta a szociáldemokrata szervezetek által kizárások alkalmával kifizetett segélyek 600.000 M.-ról 4 millió M.-ra emelkedtek 1900-1905-ig s ez elég annak igazolására, hogy ott a munkásérdekeket nem kezelik elég óvatossággal és nyugalommal.

Azzal az igyekezettel szemben, a mely a sárga mozgalom számára elméleti alapokat teremt, meg lehet állapítani, hogy a munkáltató és munkásérdekek összhangja csak addig tart, amíg a krízisek elhárításáról, s a jó konjunktúra föltételeiről van szó. Már a produkció emelése kérdésénél előtérbe lépnek ellentétes munkásérdekek. A produktót nem emelhetjük másként, mint munkafelosztás tökéletesbítése és gépek által. Első esetben az akkordbérek leszállása s az fenyegeti a munkást, hogy elveszti versenyképességét a tanulatlan munkásokkal szemben, a másik esetben ismét mindaddig érzi új gépek okozta munkanélküliség csapását, míg a konkurrencia mindenüvé be nem állítja a többet termelő gépeket. Az is bizonyos, hogy a többtermeléssel beálló túlprodukción ismét a munkanélküliséget tolja előre. És nem kell tovább analizálni, hogy a jövedelemelosztásban már diametális az ellentét. A mezőgazdaságban fölöslegessé váló munkások versenye úgysem engedi meg, hogy a szakszervezetek által elért eredmények tartósak legyenek s épen ezért szükséges, hogy a gazdasági harcban szervezetség útján nagyjából egyenlő felek álljanak szemben. A túlzásba menő osztályegoizmus ellenszere pedig csak a tanulatlan verseny távoltartása és a sztrájk lehet. A munkaerő kínálásának s elfogadásának sürgős és szorongató voltát enyhíti a szakszervezet s ezzel szemben a sárga szakszervezet csak egy esetben lehetne tisztas ellenfele a sztrájkjogon álló szakszervezeteknek: ha jóléti intézményekkel e joggal való élés szerezte előnyöket pótolni bírná. E helyett azonban az történik, hogy e sárga szervezetek nagyrészt munkáltató segélyekből virulnak s ha e munkáltatók a munkásjóléti intézmények kiépítésére vetik magukat, ezzel egy újabb jobbágyságot, az iparit teremtik meg, ahogy az a Krupp-Werkenél megvan.

A sárga szakszervezetek ellen még az evangélikus és katolikus munkásszakszervezetek is állást foglaltak és Böttger kivételével minden szociálpolitikus azon a véleményen van, hogy a felgyülemlett ellentétekből támadó eruptív sztrájkoknál jobb, ha a sztrájkot erre berendezkedő egyletek gyorsan és úgy bonyolítják le, mint egyenjogú felek. A sárga szakszervezetekben látni a munkások egy új gazdasági organizmusát, elfogult jóindulat. (A mozgalomról 1. Walter Köhler cikkét a Jahrb. für Gesetzgebung, Verwaltung u. Volkswirtschaft 35. évf. 4. füzet.)

Francia műhelybérházak.

Írta: Dr. Sidó Zoltán.

A kisiparnak abban a küzdelmében, melyet a nagyipar annyira egyenlőtlen versenyével szemben folytatnia kell, még a település kérdésében is mind nagyobb nehézségei támadnak. A nagyvárosok központjában a nagy üzlethelyiségek és kereskedelmi irodák, bankok, biztosítótársaságok stb. terjeszkedése nemcsak a lakásokat szorította ki, hanem a magas házbért fizetni nem képes kisipari műhelyeket is. Ez az u. n. city-képződés már eddig is minden nagyvárosban számos kisiparos tönkretételét eredményezte anélkül, hogy a segítség iránt elfogadható terv merült volna fel. Ily körülmények között merült fel a műhelybérházak eszméje, melyekben a kisiparosok viszonyaiknak megfelelő lakást és külön műhelyeket bérelhetnek; e berendezés mellett a gépek hajtására szükséges motorikus erő is kevésbé költséges.

Az ilyenmű intézmények legki valóbb ja a párisi „Société philanthropique des habitations économiques” által a Rue d'Allemagne és a Passage de Melun sarkán fentartott műhelybérház, mely úgy berendezése, mint kezelése tekintetében igazán mintaszerű. Néhány héttel ezelőtt ott tett látogatásom alapján a következőkben számolhatok be impresszióimról. A háromemeletes épület 82 2-3 szobás lakást és ugyanannyi műhelyt tartalmaz. A lakások némelyike közvetlenül a műhely mellett van egy-egy bejárattal úgy a folyosóról, mint a műhelyből is; természetes, hogy a műhelynek külön bejárata van a folyosóról is. A többi lakás a műhelylyel szemben, a folyosó túlsó oldalán van elhelyezve. Ezzel az elrendezéssel biztosítva van a kisiparosok magánházakban szokásos abbeli elhelyezése, hogy a műhely a lakás közelében van, úgy hogy a tulajdonosnak a lakásból a műhelybe való jutása nem okoz idővesztést. Egy-egy műhely területe 30-40 négyzetméter, ami annyit jelent, hogy a bérlő legfeljebb 5-6 segéddel dolgozhatik. Ez a körülmény azért nagyjelentőségű, mint hogy a nagyobb műhelyekkel bíró, tehát középiparosok számára készült műhelybérházak nagyrészt üresen állnak és nem annyira a fogyasztók, mint az alkalmas szállítási központok felé húzódnak és nem igényelnek a műhely közelében lakást. A párisi intézet lakásainak bérei: kétszobás lakás műhelylyel együtt évi 600-700 frank, háromszobás műhelylyel együtt évi 900-1000 frank. A bérbe bele van értve a hajtóerő is, melyet a jótékonyági elv alapján működő társaság egy alapítványból tulajdonképpen díjtalanul adományoz a bérlőknek.

Mesterségüket tekintve, legnagyobb részben a vas- és fémipar körébe tartozókat találunk, de szabók és cipészek is vannak, továbbá drágakő- (főleg gyémánt) csiszolók.

A műhelyek és lakások elhelyezésére, valamint a műhelyek nagyságára vonatkozó fenti elvek szemmel tartásával épül most Budapest székesfőváros műhelybérháza is a VI. ker., Lehel- és Taksony-utcák sarkán, közel a Lehel- és Aréna-út, valamint az Aréna-Váci-ut keresztezéséhez, villamossal két irányban megközelíthető helyen. Az épület tartalmazni fog 56 egyszobás lakással bíró műhelyt az emeleten (évi 500 K bérrel), 20 kétszobás lakással bíró műhelyt az emeleten (700 K), 14 egyszobás műhelyt (boltot) a földszinten (800 K), 8 kétszobás műhelyt (boltot) a földszinten (1000 K), 6 műtermet a manzárdban (500 K), 6 nagy, raktárnak: is használható műhelyt a szuterénben (1200 K), tehát összesen 107 bérleményt összesen 68.400 K

bérrel A telek értéke 120.000 K, az építési költség 882.000 K, a központi fűtés és szellőző berendezés költsége 80.000 K, a művezetés, interkaláris kamatvesztés stb. költségei pedig 76.800 K-át tesznek ki, az sz építési tőke összege tehát 1,038.800 K.

Külföldi tapasztalatok szerint az intézmény sikere a hajtóerő olcsóságán fordul meg. A fővárosnak tehát nagy gonddal kell eljárnia ama mód megválasztásánál, amelyet a műhelyek gépeinek hajtásánál meg fog állapítani, minthogy költséges hajtóerő bevezetése mellett az egész intézmény eltéveszti célját.

A sztrájk törvényes szabályozása.

Lapunk múlt számában ismertettük, hogyan oldotta meg a sztrájk törvényes szabályozásának kérdését egy rendkívül fejlett gazdasági életet élő északamerikai állam: Kanada. Sztrájk esetén nem dönt a választott bíróság *kötelezőleg* a csatlakozó munkás és munkaadó között; a törvény csak annyit követel meg, hogy addig ne lépjen bérharcba egyik fél sem, míg a békéltető bizottság előzetes döntését meg nem hallgatta. És ez a döntés, minden jogi szankció nélkül, de hatalmas erkölcsi súlyánál fogva alkalmas volt arra, hogy a bérharcok kitörésének egész sorát Kanadában megakadályozza. Alig volt bátorsága valamelyik félnek, a munkásnak vagy a munkaadónak, a döntés ellenére sztrájkba lépni, vagy a munkásokat kizárni. A döntés minden szankció nélkül is elegendő volt ahhoz, hogy a harcra készülő fél elveszítse bizodalját vélt igazságában.

Egészen másképpen szabályozza a sztrájkot *Új-Seeland*, hol a bérharcokban hozott bírói döntés mindkét félre kötelező és karhatalommal is végrehajtható.

1895-ben hét egyeztető hivatal szervezetet a hét terület székhelyén, melyekről a törvény következőképpen rendelkezik:

Minden kerületben, illetőleg minden kerület számára békéltető tanács (board of conciliation) szerveztek. Ez a tanács a kormányzó által megállapítandó, páratlan számú, azonban ötnél nem több tagból áll. E tagok közül:

1. egyet, az elnököt, a többi tagok választják, meg nem egyezés esetén a kormány nevezi ki.

2. a többi tagokat a kerületben létező munkaadó és munkásszervezetek választják. E szakegyletek külön szavaznak és egyenlő számú tagot választanak.

Ez a békéltető tanács mindenekelőtt megkísérli a felmerült vita barátságos kiegyenlítését. Ha azonban nem sikerül, akkor az egész ügyet bírói döntés céljából a két választott bíróság egyike elé terjeszti. Ennek a döntése egész Újseelandra kiterjed. Az 1901. évi novella megengedi, hogy időnyerés céljából a felek közvetlenül a választott bírósághoz forduljanak. (A törvény szövegét kiadta a m. kir. kereskedelemügyi minisztérium is „Kollektív ipari jogviták” cím alatt, de igen pontatlanul. A munka nem használható.)

A választott bíróság éppen úgy jár el, mint más bíróság. Bizonyítékot szerez be, könyveket vizsgál meg. Nem ritka eset, hogy a munkaadók szervezete, vagy az egyes munkaadó arra hivatkozik, hogy a termelési költségek követelik a bérleszállítást, különben ráfizet, mire a bíróság könyv- és más szakértők bevonásával dönti el, az állítás megfelel-e a valóságnak[^]

A bírói tanács csak 3 tagból áll, amelyből egyet a kormány, egyet az összes munkás-, egyet az összes munkaadó-szervezetek választanak. A döntés megszületett ideig tart, de nem tovább 2 esztendőnél. A döntés megszegése rendkívül szigorú pénzbüntetéssel, behajtathatlanság esetén elzárással sújtatik.

1900 óta a vasutak és alkalmazottaik közötti vita is ily választott bírói ítélettel döntetik el.

A törvény különben bevált. 1910-ben csak 2 sztrájk ütött ki, összesen tán 100 munkással, holott az 1901. törvény kelte előtt a mintegy 80.000 gyári munkásból évenként átlag 10.000 munkás lépett sztrájkba. Meg kell azonban jegyezni, hogy bár a törvény a sztrájkot majdnem kiirtotta a bírói döntések fokozatosan a minimális bérek felemeléséhez vezettek és sehol kedvezőbb munkaviszonyok nincsenek, mint Új-Seelandban.

Angliában 1907 óta egyeztető hivatalok működnek, amelyeknek csak a vasúttársaságok és munkásaik közötti vitákban van szerepük és döntési joggal nem rendelkeznek. A munkások a hivatal szervezetével felette elégedetlenek. A tanácskozásokon csak egyszerű munkások vehetnek részt, akik a vasút jogilag képzett képviselőivel szemben gyengébbeknek bizonyultak. Ez okból követelték, hogy szakszervezeti titkárok tárgyaljanak helyettük és a vasúti vállalatok a munkás szakszervezeteket ismerjék el. Ez meg nem történvén, ez évben kitört a nagy sztrájk, mely a munkásoknak némi engedményeket hozott. Az egyeztető hivatalok újra foglalkoztatni.

A *dán* kamara 1910 április havában két törvényt hozott a bérviszályok szabályozására. Az egyik a választott bírósági eljárást szabályozza bérharcok idején, a másik pedig a békítést teszi kötelezővé. A törvény Kanada példáját követi. Eredetileg az egyeztetés egészen magántermészetű volt, a munkások és munkaadók központi szervezetei állítottak fel egy hatalmas kizárás után 1899-ben egyeztető hivatalokat. Később a kormány megengedte, hogy a békéltető bizottság tanukat hallgathasson ki és egyéb bizonyítékokat szerezhessen be. A múlt évben hozott törvények pedig a már meglévő szervezeteket államivá tették és kimondták, hogy bérharcok esetén a békéltetés kötelező, döntés is van, de nem obligatorius, vagyis egyik fél sem tartozik a döntés előtt meghajolni. A törvény eddigi eredménye felette kielégítő.

Ugyanaz a minisztérium, mely ezt a törvényt hozta, szabályozta az állami hivatalnok-szervezetek és a kormány közötti viszonyt is. Az idevonatkozó 1910 május 10. törvény főbb rendelkezései a következők:

1. Ha a kormány a hivatalnokok jogára vagy kötelességére vonatkozó valamilyen jogszabályt meg akar változtatni, köteles a tervezet véleményezés végett a hivatalnoki szervezetek elé terjeszteni. Ugyanez áll a fizetés, a munkaidő, a fegyelmi szabályzat kérdéseire is.

2. A hivatalnokok szervezeteinek joga van a hivatalokhoz panaszszal és javaslattal fordulni. Ha a hivatal döntésével nincsenek megelégedve, joguk legyen közvetlenül a kormányhoz fordulni. A minisztérium döntése kötelező.

Svédországban a két év előtti nagy sztrájk óta tanácskozások vannak folyamatban és valószínűleg a dán, illetve a kanadai minta szerint fog a kérdés szabályozást nyerni, kötelező békéltetés: kötelező döntés nélkül.

Németországban és nálunk a kérdés még nincsen napirenden, Franciaország pedig Briand, lapunkban már ismertetett tervezete szerint, a vasúti munkások és a vasúti vállalatok közötti viszályokban való kötelező döntést választott bíróságok elé utalja. Ennek döntésétől a francia parlamenthez lehet felebbezni. Mindenesetre a maga nemében egyedülálló megoldás. Pedig éppen Franciaország története tanítja, hogy a bírászkodásnak a törvényhozói hatalomra való ruházása veszélyeket rejt magában.

A prostitúció Amerikában.)*

A protestáns egyházak szövetsége, mely Chicagóban mintegy hatszáz egyházközséget képvisel, 1910. jan. 31-én a prostitúcióról tartott tanácskozásából kifolyólag azzal a kérelemmel fordult a város polgármesteréhez, hogy küldjön ki egy bizottságot a kérdés tanulmányozására. A polgármester kinevezte a harminc tagú bizottságot, elnökül pedig Walter T. Sumper-t, Chicago egyik legelőkelőbb egyházi szónokát, a püspöki egyház dékánját jelölte meg. E bizottság albizottságra oszlott és több hónapig tartó munkálata eredményével a fönti könyvben számol be.

E tiz bizottság működési köre így oszlott meg: 1. A jelenlegi helyzet, 2. A prostitúció és az alkohol, 3. A prostitúció és a rendőrség, 4. A prostitúció anyagának forrásai, 5. A prostitúció és a bűnözés, 6. Gyermekevédelem és nevelés, 7. Mentés és javítás, 8. A prostitúció irodalma és módszerei, 9. Orvosi kérdések, 10. Törvény és törvényhozás. Bár ezen szakbizottságok gyakran foglalkoztak egyazon részével a kérdésnek (innen erednek a nem ritka ismétlődések a jelentésben), tekintve az idő rövidségét, a bizottság nagyon rendszeresen és nagy ügyességgel járt el, a jelentés maga pedig mintaszerű. Egyik klasszikus műve az amerikai módszernek és túlzás nélkül mondható, hogy ily rövid idő alatt ily alapos jelentés egy európai országban sem készülhetne. Az amerikai társadalmi kutatási munka (social research work) sikerének két főoka van. Az egyik az, hogy a földolgozandó anyagot egy gyakorlott vezető áttekinti és sok ember közt osztja föl. (Egy ember képtelen ily anyag földolgozására.) A másik az, hogy a munka vezetője szakértő, gyakorlott segítő társakat könnyen talál. Minden amerikai egyetemen képeznek ki ilyen u. n. social worker-eket, akik elméleti tanulmányaik befejezése után valamelyik settlement-ben nyernek gyakorlati kiképzést.

A jelentés bevezetésül a polgármester levele szolgál, melyből érdemes kiemelni ezeket:

„Azt hiszem, bátran föltételezhető, hogy a mi problémánk a prostitúciót illetőleg épen olyan, mint bármely amerikai városé. Tény az, hogy ami a prostitúció kérdését illeti, mely kérdés oly régi, mint a város maga, a viszonyok jobbak, mint valaha voltak a mai napig. Úgy gondolom, ezt mindazok igazolni fogják, akik ismerősök a viszonyokkal.”

Míg a rendőrség mindössze alig 1000 prostitutáról tudott, a bizottság két kutatója ezek számát igen óvatos becsléssel 5000-re teszi, prostitutának csak az oly nőt tekintve, aki kizárólag prostitúcióból él.

A rendőrség figyelmébe ajánlja a jelentés e tényeket: A rendőri szabályokat senki sem veszi komolyan. Oly házak vannak a rendőrileg tiltott városrészekben, melyek telefon útján hívják a jegyzéken levő és más városrészen és vidéken lakó leányokat. A leányok a bordélyházak férfitulajdonosai által kötelezve vannak (cadet-ek¹) tartására. Perverzítások terjedőben vannak; az ezt űző leányok a „rendesek”-nél két-háromszorta nagyobb jövedelemmel bírnak. Férfiakat az utcán szólítanak meg, vagy a házak előtt elhaladókat függöny mögül az ablaküveg zörgetésével teszik figyelmesekké; az arrajáró egyenruhás vagy titkos rendőrök jövetelét a cadet-ek falragaszok mögött eldugott villanyos csengő megnyomása által jelzik. Masszázs, manikűrözés és gőzfürdők gyakran a legperverzebb prostitúció leleplezésére szolgálnak. Tele a város hotel garnikkal, melyeket különösen az utcán portyázó nők (street walkers)

használnak. E helyeken a szobák ára 25 cent és 2 dollár közt ingadozik, a tisztasági és egészségi viszonyok a lehető legkedvezőtlenebbek. Az orvosi vizsgálat humbug, megfertőzött prostituták gyakran vannak e házakban és az orvosok szemet hunynak. Az olcsó színházak és mozgófényképek is sokban járulnak az erkölcs lazításához,

A prostituták keresete változó, a legolcsóbb házakban hetenkint 25 shilling, de a drágábbakban 100, 400, sőt 500 shillinges heti kereset is fordul elő. Általában egy leány az olcsóbb házakban hetenként minimálisan 50 férfinak teljesít szolgálatot, ha ennyire nem viszi, a tulajdonosa igyekszik elküldeni. A jelentéshez mellékelve van egy bordélyház autentikus kimutatása, melyből kitűnik, hogy van leány, aki naponta átlag 26 szolgálatot teljesít, egyes napokon pedig 40-en fölül. Egészen véve átlag 15 szolgálatot lehet napjára számítani. A jelentés igen óvatos becsléssel évente 15,700.000 dollárra teszi azt az összeget, melyet a férfiak Chicagóban prostitúcióra költenek. Ki kell azonban emelnünk, hogy e becslés túlzott óvatosságú és a valóságnak mélyen alatta marad, amint ez a jelentésből magából is kitűnik.

Ha azonban a prostitúcióra fordított összeg nem is nagyobb annál, mint amennyire a jelentés becsüli, így is – csaknem 80 millió koronáról lévén szó – óriási anyagi érdekek fűződnek egy oly intézmény fönntartásához, melyet a törvény soha legitimnek el nem ismert, sőt kifejezetten megbélyegzett és büntetendőnek ítél. A chicagói városi törvénykönyv 1457. §-a így hangzik:

„Senki se látogasson rossz hírű vagy találkára szolgáló házat avagy a prostitúció vagy kéjelgés gyakorlására szolgáló helyet, ne járjon oda, ne legyen annak lakója, minden egyes esetben 200 shillingig terjedő büntetés terhe alatt.”

Míg tehát egyfelől a törvény 200 shillingig terjedhető büntetéssel sújtja azt, aki bordélyházat látogat, addig a rendőrség szabályrendeletekkel kénytelen szabályozni egy tiltott intézményt. Csak természetesnek kell tartanunk, hogy ez állapot rombolólag hat a rendőrségre. Az utcán portyázó nőket bármely rendőr szabadon zsarolhatja. Ahol a prostitúcióból oly óriási jövedelem van, elgondolható, hogy mekkora a kísértés, a rendőrré nézve. Ez az az alkalom, ahol könnyen kereshet száz meg száz dollárt munka nélkül. Nemcsak a prostitutáktól pénzelt, hanem a kerítőktől és korcsmárosoktól is. Ne felejtjük, hogy az utóbbiak mily óriási fontosságúak a politikában, a választásoknál és hogy a prostitúció és alkoholizmus karöltve járnak Amerikában. T. i. sok korcsma találkozó hely, amely célra szolgál a tömérdek „tánciskola” és „tánc terem” nagy része is. Ilyen helyeken az italok ára két-, háromszor nagyobb a rendesnél, továbbá a nők százalékot kapnak a fogyasztott italok után. Mindezeknek az intézményeknek érdeke, sőt létalapja a rendőrré való jó viszony, melyért nagy pénzáldozatra is készen kell lenniük. Míg tehát nálunk alig érdemes rendőrt megvesztegetni – mert ugyan mit érthet vagy mit használhat? – eddig Amerikában fordítva áll a dolog. Hogyha tehát enged és megvesztegettetni magát, ez nem azért történik, mint ha az európai rendőrnél föltétlenül megvesztegethetőbb volna, hanem mert a kísértés sokkal nagyobb.

A jelentés látható kímélettel bánik a rendőrséggel. Kivételesnek mondja a vizsgálat. A jelenlegi polgármester, Fred A. Busse általában ügyes, erélyes és intakt ember hírében áll, aki tényleg sok visszaélést szüntetett meg. Úgy látszik a bizottság taktikai szempontból nem akarta a rendőrség tekintélyét megingat-

*) The Social Evil Chicago. Chicago 1911. (399 1.)

ni, tudva azt, hogy a polgármester amúgy is erélyes tisztogatást végez e téren.

Nemcsak a rendőrséget, de a kutatók mintaszereiben tárgyilagossá, rövid, üzleti stílusúvá is jellemzik a jelentésből találmányra vett következő szemelvények. (Nevük helyett számok vannak.)

Táncstermek. Szept. 10. (X 642) terem, North Clark-utca (X 643) B. rendőr adja el a jegyeket a bejáratnál. A teremben levő leányok közt sok a szemiprosztituta. Az egyik leány, aki ajánlkozott, hogy a kutatóval szállodába megy, egy áruházban van alkalmazva. Fizetése heti 6 shilling és hetenként háromszor kőborol éjszaka különkereset céljából. Azt mondta a kutatónak, hogy (X 644) korcsma hátsó szobájában található, North Clark-utca (X 645) szám alatt. Két másik leány, Gladys és Flore is hívogatta a kutatót, akik ajánlkozottak, bármelyik közeli ház valamelyik szobájába vagy a North Clark-utca (X 646) száma alá mennek. Egy (X 647) nevű ember, elmondta, hogy egy nagy szökével él együtt, egy másik pedig azzal hengegett a kutató előtt, hogy „cadet” és sohasem dolgozott.

Szept. 17. (X648) terem, (X 649) út. Két rendőr, számuk: (X 650) és (X 651) van szolgálatban. Egy Steve (Pista) nevű, 19 év körüli fiatal ember részeg volt és a két rendőr kidobta a teremből. Öt perc múlva visszajött az ivóba és a rendőröknek whiskeyt fizetett. Ezután a teremben időzött és nagy lármát csapott, de a rendőrök mitsem szóltak. Négy más fiú is sörözött ott, akik alig lehetnek 17-19 évesnél öregebbek. Két hivatásos prostituta mutatkozik a teremben.

Szept. 24. (X 652) terem, Milwaukee-út A kutató egy csomó szemiprosztitutát talált a táncban. Pl. (X 654) Violet-et, (X 655) Rosie-t és Tantine-t. (X 656) számú rendőr volt szolgálatban. Ez megbarátkozott a kutatóval és elment vele a Division-ut (X 658) sz. alatti (X 659) korcsmába, ahol a rendőr a söntésnél egy whiskey-t ivott. Azt mondta a kutatónak, hogyha valami lányt „csípne föl”, vigye (X 659) szállodába, (X 660) út és (X 661) utca sarkán. Ott bármikor kapható szoba. Az egyetlen hely a közelben, kivéve a magánházakat, ahol ismerőse van szükség, akinek ajánlatára bebocsájtják az embert. Később a kutató a fent említett táncsterem alatti korcsmában látta ezt a rendőrt, amint vacsorázott. Hallotta, amikor a korcsmáros kérdezte a pincért, hogy e rendőr is az ingyenesek közt van-e, mire a pincér igennel felelt.

Említésre méltó, hogy a bevándorlásnál gyakorolt szigorú ellenőrzés folytán kevés nőt importálnak külföldről prostitúció céljára. Hungarákról mit sem hallunk, sőt a bizottság dicsérettel említi, hogy most készen áll az újonnan jött magyar leányok számára.

A prostitúciónak mintegy fele luetikus vagy luetikus volt. A nemi betegségek terjesztése ellen néhol radikális törvényhozás van. Az egyik állam házassági engedély megadását orvosi bizonyítványhoz köti. Egy vélemény szerint: ha egy iparendély megadásánál megvizsgáljuk a kérelmező arra való alkalmát, mennyivel inkább szükséges ez egy oly fontos aktusnál, melytől az egész állam jövője függ. Több bíróság a nemi betegséggel való fertőzést súlyos testi sértésnek ítélte, melyet – a házasságtöréstől eltérően – a feleség sem bocsájt-hat meg, mert ez hivatalból üldözendő. A jelentés szerint egyébként a prostituta átlagos életkora foglalkozása kezdetétől számítva tíz év.

A kérdés gazdasági oldalról a bizottság egyébként így ír:

„A vidékről jött leány csakhamar megtudja, hogy mi a „városi szegénység”, mely a mesterséges ellentéknél fogva mindennél kegyetlenebb; A leány hamar

vesz tudomást a kényelem, a jó táplálék, szórakozás és szép ruha fényűzéséről. A szegénység veszedelem és tör lesz. Aki egy ily rosszul fizetett leány küzdelmének tanuja volt vagy személyes érintkezésbe jött vele, csak az tudhatja, hogy mit jelent reá nézve a szegénység. Aki sohasem látta őt ily félelmetes erő ellen küzdeni, sohasem fogja megérteni. Egy napi betegség vagy egy heti munkanélküliség tragédiák életében. Zálogházat, szűkös ebédeket, gyöngült akaraterői jelentenek és gyakran az örvénybe sülyedést, melyből ritkán van menekülés.”

„Szóval, ezren élnek a vidékről jött, vagy önerejükre utalt leányok közül olcsó penziókban átlag heti hat dollár béren. Hogy élnek ezen az összegen? Matematikai alapon lehetetlenség kiszámítani. Ha a bér nyolc dollár volna és a leány két és fél dollárt fizetne szobájáért, egyet mosásért, hatvan centet villanyosért, a hét végén alig ötven centje maradna. Persze csak úgy, ha tíz centes reggeliket, tizenöt centes villásreggeliket és huszonöt centes ebédeket ennék. Pedig kétségtelen, hogy sok leány él hat dolláron, még pedig tisztességesen, azonban állíthatjuk, hogy nincs tápláló ételük, sem kényelmes hajlékuk, sem meleg ruhájuk, sem bármiféle szórakozásuk, a nyilvános és ingyenes táncot kivéve. Hogy létezhet, nem is szólva az élésről?

Csoda-e, hogyha egy kísértésnek kitett leány, aki csak hat dollárt keres két keze munkájával, eladja testét heti huszonöt dollárért, amint megtudja, hogy kereslet van utána és a férfiak hajlandók ezt az árt megfizetni érte? Egyrészt a munkaadó becsületességét, hűségét, „tiszt és csinos megjelenést” kíván, amiért heti hat dollárt fizet. Már maga becsületessége megérdemli ezt a silány bért, tekintet nélkül képességére. A prostitúció szomorú világában másfelől azt látjuk, hogy munkaadója, aki erénye odaadását kívánja, átlag heti huszonöt dollárt fizet. Melyik munkaadó nyeri meg magának ezt az éhező gyermeket az egyetlen harcban?

„A prostitúciónak ifjúságra van szüksége. Adjuk meg neki legalább a megélhetési bért. Ha nincs elég tanultsága ennek megkereséséhez, vegyünk egy kis vallásos igazságot üzletünkbe és tegyük valamit hasznavehetősége növeléséhez, melyet önhibáján kívül nem fejleszhetett.”

„Vájjon hús és vér oly olcsók, szellemi képességek oly gyakoriak és becsületesség oly csekély értékű-e, hogy nagy áruházaik tulajdonosai följogosítva érzik magukat arra, hogy egy felsőbb leányiskolát végzett növendéknek, aki egy évig szolgál, heti négy dolláros koldusbért fizessenek? Mi eredménye lehet az ilyen gazdasági viszonyoknak? Tisztességtelenség, erkölcsatlenség, nem szabad választásból hanem a megélhetéért való kénytelenségből.”

Nem azért közöljük e részletet, mintha valami újnának gondolnók azt az igazságot, hogy paupertas maxima meretrix. Az új nem abban van, amit e kijelentés tartalmaz, hanem abban, hogy ki teszi e kijelentést: papok és Rockefeller egyetemének tanárai.

A bizottság konklúziója egyébként az, hogy tüzel-vassal kell küzdeni a prostitúció ellen. Amint a jelentés mondja: „a prostitúció folytonos és hatatos elnyomása a közvetlen mód, teljes megsemmisítése a végső ideál.” Erkölcsi és gyakorlati szempontból rossz-szalja az európai kontinentális rendszert és különösen ellensége a rendszeres üzlettel vált prostitúciónak.

Egy nagyon érdekes és sajátos megoldási kísérletet látunk a nemek közti viszony szabályozásánál Amerikában. Az egész civilizált világban a két nem egyenjogúsítása felé vezető irányzat mutatkozik. Míg

azonban az európai kontinensen a megoldás oly irányba látszik terelődni, hogy a nők ugyanazt a szabadságot nyerje el, melylyel a férfi bír, addig Amerikában fordítva, a férfit is rá akarja szorítani a társadalom ugyanarra a megtartóztatásra melyet idáig csak a nő-től követelt meg szigorúan. Európában bizonyára sokán mosolyognak ennek lehetőségén és hipokrizist látnak benne, azonban Amerikában nagyon komolyan veszik és bármily sötét is legyen a Chicagóról nyújtott kép, mégis kétségtelen, hogy a prostitúció kevésbé elterjedt benne, mint Európa nagy városaiban. Sőt New-Yorkban az utóbbi években a prostitúció oly üldözésnek van kitéve, aminőt európai ember hihetetlennek és kivihetetlennek tartana.

E harcban a legradikálisabbak is a hagyományos erkölcs barátai valának és egyikük körülbelül ezt mondta az írónak:

Semmi kifogásom sincs az ellen, hogy valaki többnejűségben, vagy többférjűségben, avagy akár promiskuitásban éljen. Azt sem bánom, ha egy nő kitartatja, magát, mint ma a férjes asszonyok nagy része, avagy ha egy férfi ugyanazt teszi. Bármilyen is legyen erről magánvéleményem, nem érzem magamat arra indítatva, hogy ebbe beleavatkozzak, amíg e viszonyok mindkét részről szabad egyezség eredményei. Kifogásom csupán az ellen van, hogy valaki akarata ellenére, megélhetés végett legyen kénytelen prostituálni magát, kifogásom van továbbá az ellen, hogy ebből a kényszerhelyzetből a legundorítóbb üzletembereknek legyen őrjási jövedelme. Amíg e helyzet nem változik, kénytelen vagyok helyeselni a legerőszakosabb hatósági beavatkozást is, mely őszintén a prostitúció eltörlésére irányul.

(Városi Szemle.)

Braun Róbert.

Jogvédelmet az orvosoknak !

Szíveskedjenek b. folyóiratukban az „Audiatur et altera pars” elvénél fogva a következő soroknak helyt adni.

Halász Frigyes, Bák Sándor és mások értekezései állandóan az orvos szegény-gyógyítási missziójával akarják azonosítani a pénztári orvos teendőket. Elvárják, hogy akkor, mikor az orvosi kar szervezkedése azt mutatja, hogy jogosult önérdéke ütközik a szegény-gyógyítás kiterjesztett eszméjével, még akkor is az állam inperatív intézkedéseiben, ne az orvos existenciális önvédelme, hanem a szociális alkotás nyerjen tételes oltalmat.

Ez bennünket, orvosokat nem lep meg. Régen – még a mai intézmények életbelépte előtt – szoktattak már bennünket ezen egyoldalúsághoz, hogy a társadalom, az állam így fog fel bennünket szegény-gyógyítása rendezésénél sa mi érdekeink védelmét egészen tekintet nélkül hagyja. Már I. Ferdinánd 1552-ben valamennyi országának kiadta a következő rendőri szabályrendeletet. „Azon orvosoknak, kiknek semmi ellátása vagy hivatala nincs, a vagyonosok húsz krajcárt, a közemberek pedig 10 krajcárt tartoznak fizetni. *Az szegényeknek azonban köteles legyen az orvos minden jutalmazás nélkül, keresztényi, testvéri szeretetből se-gélyt nyújtani.*”

Hasonló edictum van 1791-ből.

Hogy mire vezetett ezen felfogás, már akkor, a védtelenül hagyott orvos, megélhetésében, s mire vezet ma, midőn a szociális, alkotások egész oszloprendszerével nyugszik a társadalom egész boltozata az orvos vál-

lam, annak fejtegetésére itt tér nincsen: azonban egyik gyönyörű fejezete az orvosi önfeláldozó altruizmus történetének. Az orvos nem bizonyult jó iparosnak.

Azonban, hangzik erre a válasz, ezen értekezések t. Szerzői nem magán-orvosoktól, hanem most már hivatalos alkalmazásban levőktől várják el a kötelező szegény-gyógyítás kibővítését.

De ezen tétel így nem áll. Az alkalmazás után járó fizetés, ha a megélhetése elégtelen, ha az orvosnak egész életére biztosítja a nyomort, kötelező haladása jobb megélhetés hely felé nincs, mint hatósági orvos, mint magánorvos pedig csupán a zsúfolás helyén kereshetné védtelen kenyerét. Hol sorsa – bár prakszisének terrénuma most már nem csupán a kiterjesztett szegény gyakorlat lenne, de a tóduló orvosfölösleg miatt a legádázabb létérti küzdelem volna. A társadalom a védtelen orvossal szemben még sem léphet föl követelésekkel.

Az állam az 1876: XIV. t.-c.-nél jól tudta mivel tartozik a gyógyítás mechanikus faktorának, a gyógyszerésznek, ellenben a gyógyítás szellemi szerzőiről nem tudott gondoskodni. Paradox állapot, hogy az előbbi közszolgálati védelemben részesítette, az utóbbit ellenben meghagyta szabad iparosnak. Ha jogokat ad, lesz joga az orvosoktól is kötelességeket elvárni.

Ismét nincs itt hely azon jogok és kötelességek bővebb kifejtésére, melyek e téren is célra vezetnek, de hivatva vannak szerencsétlen orvoseloszlásunkat is megszüntetni: a községek orvos hiányát és a városok erkölcsrontó zsúfoltságát egyidejűleg csak röviden említsük meg:

1. Az egészségügy államosítása az egész vonalon, az orvos megélhetésének biztosítására pedig az ipari munkásbiztosító mintájára földműves munkásbiztosító pénztárak létesítése.

2. Minden orvos tartozik szolgálatát kis községekben kezdeni, de meghatározott idő miután kérelmére legyen automatikus előlépési joga egész a fővárosig fokozatosan. Áthelyezés egyébként csak mint fegyelmi büntetés legsúlyosabb foka.

3. Minden helynek a lakosság számához s a helyi viszonyokhoz arányított numerus claususa.

4. Szükség esetén zárt hallgatói létszám az egyetemen.

Ha az állam ezzel szentesíti az orvosi rend közszolgálati jellegét s megfelelő védelmet nyújt neki – akkor joga lesz a munkásbiztosítás terén is, esetleg más intézményeiben is követelésekkel föl lépni.

Kenyér védelme nélkül azonban nincsenek kötelességek.

Dr. Fichter Ernő.
v. kórházi alorvos.

Szociálpolitika.

A munkaidő leszállítása a munkateljesítményt fokozza. Ezt a szentenciát hivatalosan hangoztatja Németország a türini kiállítás német osztályának katalógusában. E katalógus bevezetésében rövid leírása van a német munka fejlődésének éa ennek keretében elismerés adatik a német munkásságnak, amely valóságos túlekedik, a művelődés forrásaihoz. Itt mondja a szöveg a következő szavakat, amelyeket a *Sociale Praxis*-ből fordítunk:

„Mindezek a berendezések (művelődési alkalmak, olvasótermek, népakadémiák stb.) lehetővé teszik, hogy különösen ott, ahol gépmunkáról van szó, a legnagyobb

intenzivitással folyjék a munka, mert a tapasztalat azt mutatja, hogy a munkaidő leszállítása, legalább a kvalifikált munkásoknál, nem a teljesítmény csökkenését jelenti, hanem éppen megfordítva, annak gyarapodását”

Természetesen nagy tévedés és egyszersmind káros dolog is volna ezt a szentenciát ad absurdum vinni annak a vitatásával, hogy tehát nem kell egyebet tennünk a termelés fokozása céljából, mint leszállítani a munkaidőt. A német tapasztalat csak ott szűrte le a fentebb hangoztatott eredményt, ahol a munkás a munkaidő leszállításával nyert időt testének és lelkének felüdítésére és önmagának képzésére fordítja, nem pedig ott is, ahol több szabad idő több korcsmázást és nagyobb züllési terepnumot jelent. Ami megint nem értelmezhető úgy, hogy az alacsonyabb fejlődési fokon álló munkást úgy a maga, mint a társadalom érdekében minél több ideig kell munkában tartani és neki minél kevesebb szabad időt hagyni, mert az ilyen értelmezés még oktalanebb és veszedelmesebb volna, mint a másik.

Állandó választott bíróság működik New-Yorkban az építőiparban 1909. óta, amelyet néhány munkás- és munkaadó-szervezet alapított a felmerülő vitákban való döntésre. Mindkét fél kötelezte magát arra, hogy sem kizárást, sem sztrájkot nem csinál addig, míg a választott bíróság verdiktjét meg nem hallgatta. Ezenként átlag 500 eset kerül e bíróság elé és majdnem kivétel nélkül mindkét fél akceptálja. Csak nagy ritkán van már sztrájk, holott ezelőtt éppen az építőiparban valóságos anarchia uralkodott.

Egyeztető hivatalok Svédországban 3 év óta működnek. Magasabb kormányhivatalok megbízást kapnak arra, hogy bérharcok esetén a békítési kísérlejk meg. Különösen a kollektív szerződések értelmezése végett fordulnak a munkások vagy a munkaadók ilyen egyeztető hivatalhoz, amelyeknek eddigi működése igen kielégítő. A szerződésnek az egyeztetőhivatal által történt értelmezését rendszerint mindkét fél elfogadja.

Munkanélküliek foglalkoztatása Ausztráliában a mezőgazdaságban. Az ausztráliai kormány a munkanélküliek foglalkoztatására nagy birtokot vásárolt Berigi-ben, ahol a munkanélküliek foglalkozást nyernek. Olyan munkásokat, akik a hatósági irodákban mint munkanélküliek jelentkeznek és akiket az iparban valamely okból nem lehet elhelyezni, Berigibe küldi a kormány. Nem egy az ilyen munkások közül elsajátítja a mezőgazdasági ismereteket és nem megy többé vissza az iparba, főleg, ha egy-egy állami birtok parcellázása révén földhöz jut.

Érdekes számok: Az 1870-71. évi német-francia háború német részről a következő emheráldozatba került: megsebesült 4184 tiszt és 84.304 katona, meghalt 1871 tiszt és 26.397 katona. A munka harcmezeié – gyárak, kohók, műhelyek, bányák stb. – a balesetbiztosítási kötelezettség fennállása óta emberáldozatokban követelt:

Év	Bejelentett baleset	Ebből halálos
1886	100.159	2.676
1887	115.475	3.270
1888	138.057	3.692
1889	174.874	5.260
1890	200.001	6.047
1891	225.337	6.428
1892	236.265	5.911
1893	264.130	6.336
1894	282.982	6.361
1895	310.139	6.448

1896	351.789	7.101
1897	382.117	7.416
1898	407.522	7.984
1899	443.313	8.124
1900	454.341	8.567
1901	476.260	8.501
1902	488.708	7.975
1903	530.507	8.370
1904	583.965	8.752
1905	609.160	8.928
1906	645.583	9.141
1907	662.901	9.815
1908	662.321	9.856
1909	664.247	9.363

9,410.752 172.362

Tehát *majd 9½ millió sebesülés* és ebből *172.362 halálos*. Csak az utolsó évben *nyolcszor annyi áldozatot* követelt a munka harcmezeje Németországban, mint az egész német-francia háború.

Temesvár népművelődési és szociálpedagógiai intézményei. Bellai József temesvári városi tanácsnok a temesvári munkásnép számára füzetet adott ki a temesvári népművelődési és szociálpedagógiai intézményekről, hogy a munkásnép lássa; és méltányolja a művelése érdekében kifejtett törekvéseket, s hogy megismerje, és felhasználja” a neki szánt művelődési forrásokat. A füzet röviden ismerteti az állami, községi és társadalmi gyermekvédelmi intézkedéseket, de fájdalommal állapítja meg, hogy a gyári gyermekvédelem terén még sok a kívánni való. A serdülő ifjúság érdekében alkotott intézmények sorában kiemeli a tanoncotthonokat, amelyek Temesvár városának köszönik fennállásukat. A felnőtt munkásnép nevelését munkáló intézmények között Bellai különösen a könyvtárakat és népszerű előadásokat ismerteti, melyek terén Temesvár városa igazán irigylésre méltó magaslaton áll. Eredménynyel működik Temesvárott a népiroda-egyesület is, s az analfabéták oktatása és a magyar nyelv terjesztése érdekében is érdemes munka folyik. Mindezekből az látszik, hogy Temesvár szociálpolitikai tevékenysége túlnyomóan a műveltség terjesztésében merül ki s Bellai szociális bölcselkedése is abban merül ki, hogy a munkásnép „munkásságát az állam, a társadalom honorálja meg azzal, hogy művelődésének eszközeit szolgálta neki”. Teljesen méltányoljuk Bellai nemes törekvéseit, de azt hisszük, hogy a művelődés eszközeinek szolgáltatásával csupán feladataink egyik részét oldottuk meg a munkássággal szemben, mert a másik, a fontosabb, hogy olyan munkaviszonyokat kell biztosítanunk a munkásság számára, hogy a nevezett eszközöket igénybe is vehesse, még mindig hátra van. (V. Sz.)

A sztrájkok ellen. Az építőiparosok országos szövetsége nagyváradi fiókja beadványt intézett Nagyvárad törvényhatósági bizottságához az iránt, hogy kérje fel a kormányt az-ipartörvény mielőbbi módosításával kapcsolatban a sztrájkok ellen oly hatályos rendelkezések életbeléptetésére, melyek az e téren felburjánzott erőszakoskodásoknak és visszaéléseknek véget vetnek. A törvényhatósági bizottság a kérvényt véleményezés végett a nagyváradi kereskedelmi és iparkamarához tette át, mely e hó 22-én tartott teljes ülésében, élénk vita után egyhangúlag elhatározta, hogy nemcsak javasolja, hogy Nagyvárad törvényhatósági bizottsága a kérdéses ügyben felszólaljon, de maga a kamara is feliratot intéz a kereskedelmi miniszterhez, az iránt, hogy az ipartörvény mielőbbi revíziója alkalma-

val a sztrájkügy megfelelő szabályozását eszközölje, illetve a vonatkozó törvényjavaslatot erre az ügyre is kiterjeszse.

A törvényes munkás védelem magyarországi egyesülete e hó 10-én tartotta közgyűlését Szierényi József elnöklésével.

Szierényi József elnöki megnyitójában beható szemlét tartott a külföld utolsó három évi szociálpolitikájáról és rámutatott arra, hogy míg Magyarországon más kérdések vették igénybe a törvényhozás idejét, addig a külföld szorgalmasan dolgozik a szociálpolitika kiépítésén. A munkásbiztosítás kérdése az, a mely a külföldet az utolsó időben leginkább foglalkoztatta, épen abban az időben, a midőn nálunk a helyett, hogy a munkásbiztosítási szervezet kiépítésére törekedtünk volna egyesült erővel, inkább csak annak a bírálatával és kisebb hibáinak a túlzásával érték be. A megnyitó után Szántó Menyhért főtitkár terjesztette elő az évi jelentést, a melyből kitűnik, hogy az egyesület egyrészt a Bázalben székelő központ által kitűzött feladatok megoldásával és a kívánt adatgyűjtéssel, másrészt a hazai szociálpolitika speciális kérdéseivel volt elfoglalva. Mindezeknek a munkálatoknak sikeressége érdekében különösen arra törekedett, hogy az iparfelügyelői kart jobban bevonja az egyesület működésébe. Az egyesület a drezdai egészségügyi kiállításon is résztvett a munkások halandósági viszonyait feltűntető grafikon „bemutatásával.

A titkári jelentés bemutatása után Teller Miksa ügyvéd a zárószámadást és a költségvetést mutatta be. A választmány kiegészítése után Heller Farkas, az egyesület titkára tartott előadást a szociálpolitika és a felső osztályok címén, vizsgálva azt a kérdést, hogy vajon tisztán az altruizmus szálai-e azok, a melyek a felső osztályokat a szociálpolitikához fűzik, vagy pedig van-e ezeknek a felsőbb osztályoknak közvetlen érdekük is a munkásviszonyok javításában. Fejtegetésének magva az, hogy a szociálpolitika a felsőbb osztályok számára önvédelmi eszköz. A szegénységnek ugyanis meg vannak a maga tipikus betegségei is, a melyek a külvárosok rossz lakásviszonyai és tudatlan népessége között ütik föl tanyájukat és onnan állandó veszedelemmel fenyegetik a felső osztályokat. Hiába megy a jó módú ember a szegény negyedektől távol lakni, a közgazdaság szálai oly kapcsolatot teremtenek a felsőbb és az alsóbb osztályok között, hogy a munkás egészségtelen életviszonyai állandó veszedelemmel fenyegetik a jó módú lakosságot is.

Az előadás általános tetszést keltett s utána elfogadták Gaál Jenő főrendiházi tagnak azt az indítványát, hogy szorgalmazzák a létesítendő közegészségügyi múzeumnak a társadalmi múzeum keretében való fölállítását.

A kereskedelmi alkalmazottak kongresszusa. A kereskedelmi alkalmazottak országos egyesülete elhatározta, hogy 1912 január hó 7-én a testvéregyesületek bevonásával és az összes ipari és kereskedelmi érdekeltségek részvételével országos kongresszust rendez, amelyen a kereskedelmi alkalmazottak társadalmát érintő kérdéseket fogják megtárgyalni. A kongresszus rendezésére már megtették az előkészületeket.

A Népház. Az V. kerületi Népház működéséről az V. kerületi előljáróság jelentése ezeket mondja:

A Népház, amely működését ez évi április hóban kezdte meg, már is szép eredményt ért el. Étkezőiben 61.772 adag leves, 61.011 adag főzeléket hússal, 22.595 adag főzeléket hús nélkül-, 38,183 adag tésztát, 7732 adag mellékételt, 94.621 darab kenyeret, 40.095 zsem-

lyét, 34.547 adag kávé, 29.118 adag tejet és 7496 adag teát, összesen tehát 397.170 adagot adott ki. Az adagok összes száma tehát naponként körülbelül 2000 volt. Az étkezők különféle élelmicikkekre eddig 37.781 korona 60 fillért adtak ki. A gyermek-otthonban és pedig a bölcsődében 21, az óvodában 36 és a napközi otthonban 40, összesen tehát 97 gyermeket gondoztak. A foglalkoztató műhelyben 80 egyén kapott munkát, akik ott 1541 munkanapon át dolgoztak. Az éjjeli szállót 16.040 esetben 670 egyén használta. A foglalkoztató műhely természetben és készpénzben kiszolgáltató munkabérek címén összesen 1395 korona 42 fillért adott ki. Iskolásgyermekek fölruházására 6423 korona 30 fillért fordított. Anya- és csecsemővédelemben 31 egyén részesült, akik között 340 korona segélyt osztott ki. Készpénzsegélyt a Népház 55 szegénynek 400 korona összeg erejéig adott. Végül különösen említésre méltó a Népháznak kulturális tevékenysége. Könyvtárát a délutáni órákban naponként átlag 100 gyermek, az esti órákban pedig ugyanannyi felnőtt látogatta és használta. Vasárnap délutánonként ezenkívül művészekről és műkedvelőkről előadott hangversenyeket rendezett, melyeket állandóan nagyszámú közönség csekély belépődíj mellett élvezett. Végül előadási termeit állandóan különféle kurzusok foglalták el, melyekben a tanulni vágyó ifjúság és munkássereg a magyar, német, angol és francia nyelvet, gyorsírást, rajzot, éneket, szabást, varrást és egyéb kézimunkát teljesen ingyen tanulja. Időnként torna- és játékdélutánokat is tartottak.

A szennyirodalom szüretje. A *Sociale Praxis* írja: 60 millió márkát költöttek az 1908/1909-iki üzletévben Németországban szennyirodalomra s ebből legtöbbet a detektívregényekre, amelyek mellett a rablóregények játszanak nagy szerepet. A szennyirodalmat minden évben fokozza valamely szenzációs bűnügyi eset, amely a nagyközönség képzeletét izgatja. Egy némi ilyen regény 100-150 ezer példányban fogyott el. És a legszomorúbb a dologban, hogy a küzdelem, amelyet ez ellen az aljas irodalom ellen folytattak, semmi hatással se volt, sőt az ilyen szenny nyomtatványokra, költött összeg emelkedett. A szennyirodalmat bemutató vandorkiállítások nem érték el a céljukat, sőt majdnem visszafelé süttek el, mert a látogatóknak valószínű forrásai voltak, ahol pompás tájékozódást szerezhetett mindenki, hogy miféle ilyen aljasságok vannak és – hol lehet azokat megszerezni.

Az angol postatakarékpénztár intézménye fennállásának ötvenedik évfordulóját ünnepelte. A postatakarékpénztár Gladston műve volt, és köztudomású, hogy ma már a legtöbb kultúrállam utána csinálta. Az angol postatakarékpénztárakban elhelyezett megtakarított tőke ezidőszert négyezermillió koronánál többre rúg, vagyis Nagybritannia össznépeességéből minden főre mintegy 100 korona esik. A postatakarékpénztárak ügyköre legközelebb bővülni fog a munkásbiztosítási törvény által, amely a postatakarékpénztárt jelöli meg befizetési helyül mindazokra nézve, akiket nem vesznek be az önkéntesen biztosító egyesületek. Ezek mintegy kényszerített takarékbetevői lesznek a postatakarékpénztáraknak amellet a 8 millió betevő mellett, akik saját akaratközlől rakják be filléreiket.

Tilos a gyermek. Egyik kölni bíróság előtt furcsa pert folytattak le, ha hinni lehet a *Frankfurter Zeitung* tudósításának. Peres felekként a háztulajdonos és a lakó állottak egymással szemben a köztük létrejött bérleti szerződés következő pontja alapján:

„Bérlők kötelezőleg kijelentik, hogy gyermekük nincs és a jövőben sem lesz. Amennyiben e kötelezettségüket megszegik, a bérbeadónak nemcsak a szerződés felbontása állana jogában, hanem e mellett bérbevevők még 1000 márka kötbért is kötelesek lesznek bérbeadónak fizetni”. De mit tesz isten? „Bérbevevőknek a szigorú szerződés dacára gyermeke született. A zord bérbeadó azonban nem ismert tréfát, hanem pert indított az 1000 márka kötbér iránt. A perben alperesek azzal védekeztek, hogy a szerződésben vállalt kötelezettség teljesítése részükről eredetileg is lehetetlen volt. Ezt felperes tagadta és azt állította, hogy alperesek szerződésszegése „durva gondatlanság”-on alapult. A bíró az alperesek álláspontjára helyezkedett és felperest keresetével elutasította.

Az otthonmunka-törvény a Reichstagban.

A német birodalmi otthonmunka-törvényjavaslatot, amelynek sorsát a szociálpolitikusok élénk érdeklődéssel kísérik, nem ette meg a Reichstag olyan melegen, mint ahogy főzték. A német szakszervezetek hivatalos lapja keservesen panaszkodik, hogy kenyér helyett köveket kaptak. Minden olyan rendelkezése a törvénynek, amely egészségügyi és ellenőrzési intézkedéseket tartalmaz, ha máskülönből még olyan áldásos volna is, voltaképpen csak megnehezíti az otthon munkás kenyérkeresetét. Egyetlen fontos része lett volna a törvénynek: a bér. A többi mind semmi, sőt kárt okozó dolog, ha a megfelelő bér biztosításának nincsen törvényes módja és eszköze. Erre szolgált volna a minimális bérek megállapítására jogosult bérhivatal, amelynek eszméjét azonban a többségi párt és a kormány között létrejött kompromisszum következtében elejtették. Az otthonmunkások pedig szakszervezet és mindenféle organizáció hiányában nem képesek maguknak megfelelő bért biztosítani. Dellbrück miniszter a leghatározottabban utasította vissza a minimális bér megállapíthatásának az ideáját. Ilyen hatósági beavatkozás a munkaszerződésekbe – úgymond – ellentétben állana egész államjogi rendszerünkkel. A kormány mindent hajlandó megtenni az iránt, hogy a munkások megfelelően díjaztassanak, csak egyet nem: kényszerítő hatalmú bérmegállapító fórumot létesíteni.

Küzdelen a tuberkulózis ellen. Seholy a világon olyan komolyan nem veszik a tuberkulózist és olyan elszánt küzdelmet nem folytatnak ellene, mint az Északamerikai Unióban, amely valósággal irtó háborút folytat az emberiség e hatalmas és makacs ellenségével szemben. E háború költségei évről-évre emelkednek és pedig nem ezer koronákkal, hanem súlyos milliókkal. 1909-ben már 40 millió koronát emésztett meg ez a harc, 1910-ben már 75 millió koronát és 1911-ben újból sokkal nagyobb lesz az összeg, mint az előző évben. Természetes, hogy az ilyen komolyan vett küzdelemnek szemmel láthatók az eredményei és sok kilátás van rá, hogy megvalósul az illetékes helyen kitűzött cél, amely nem kisebb, mint hogy *1915-ben ne legyen többé tuberkulózis az Unió területén.*

A szövetkezeti eszme hódításai. A *Cooperazione Rurale* című folyóirat kimutatást közöl a világ összes mezőgazdasági szövetkezeteiről. E szerint kerek 100.000 ilyen szövetkezet van a kulturállamokban. Ebből 35 ezer hitelszövetkezet, 24 ezer beszerzési szövetkezet és 17 ezer tejszövetkezet. Az államok között a vezető szerep Németországnak, ahol több mint 24 ezer gazdasági szövetkezet működik. Utána következik az Északamerikai Unió 18 ezerrel, Franciaország 12 ezerrel,

Ausztria (és ebben valószínűleg Magyarország is benne van) közel 12 ezerrel, Japánban a számuk 5 ezer, Itáliában 4 és fél ezer, Belgiumban 3800, Schweizban 3200, Hollandiában 2700, Romániában 2600 stb.

A Namara-per vége. Lapunk november 20-iki számában hírt adtunk a Kaliforniában, Los Angeles városában folyó Namara-peréről, amelynek vádlottal Mc. Namara a vasutas egyesület titkára, ennek fivére és egy Mc. Manigal nevű ember röpitették volna állítólag levegőbe az angelosi Times palotáját, ahol 20 ember vesztette életét. Az északamerikai munkásság magáévá tette a vádlottak ügyét, őket ártatlanul üldözötteknek proklamálta és óriási összeget gyűjtött a védelmük költségeire. Azóta lefolyt a tárgyalás és ennek eredménye siralmas csalódás a vádlottakkal rokonszenvezőkre. Kiderült, hogy gonosztevő bandát vett védelmébe a jóhiszemű tömeg. A vádlottakra rábizonyították, hogy száz bombamerényletet követek el és 113 emberi életet oltottak ki. Kész tervük volt arra, hogy egész Angelost levegőbe röpitik. A bíróság a per hősét Mc. Namarát életfogytig tartó fegyházra, testvérét pedig 15 évi börtönrre ítélte.

Agglegény- és aggleány-adó behozatalát határozta el egy kis német fejedelemség, az idősebb ágazatu Reuss tartománygyűlése. Harminc éven túl a házassági kötelékben nem álló férfi vagy nő 3000-6000 márka jövedelem után 5%, ezen felüli jövedelem után 10% adópótlékot fog fizetni.

Egy pap a szocializmusról. Németországban már hetek óta folynak az előkészületek a birodalmi gyűlési választásokra, melyek nem annyira a szenvedélyeket, mint inkább az elvi álláspontok tisztázását váltják ki az egyes pártok embereiből. A figyelmes kultúrembert tehát maga a választási harc is érdekli legalább annyira, mint a választás eredménye. Már harc idején szigorúan külön válnak a pártok, minden gondolkodó ember egyik vagy másik táborban foglalja el helyét. A papság természetesen a hivatalos pártokat támogatja, de vannak ezek között is olyanok, akik nyíltan a munkásság pártjára állanak. Egy ezen utóbbiak közül, a német lapok közlés szerint, a következő szavakkal okolta meg az erre vonatkozó lépését:

– A szociáldemokrácia által a munkások és munkásnők millióinak gondolkozása szilárd struktúrát nyert. A szociáldemokrácia kiragadta őket a közönyből és titáni dacot lehelt beléjük. A szellemeket egybekapcsolta: mindannyiukat hittel, reménnyel, akaratral töltötte el. Ezt a munkát rövid négy évtized alatt vitte véghez . . . Nagy hibát követ el az egyház, hogy harcol a szociáldemokrácia ellen; ezáltal elveszíti hitelét a vagyontalanoknál. A szegények szemében a szociáldemokrácia a nagy segítő, a nagy vigasztaló. Amit az egyháznak kellett volna teljesíteni, föltéve, ha *Krisztus tanai és példaképe szerint akart volna eljárni*, azt helyette a szociáldemokrácia teljesítette: az 'elesetteket talajra állítja, jóllakatja az éhezöket, a szegényeknek a megváltás evangéliumát hirdeti . . .

Kétség kívül a szocializmus elveit meg lehet okolni az evangélium tanaival, de viszont ellene is lehet belőle érveket kovácsolni. Ezt a papot is inkább a szegények iránt érzett rokonszenve, mint vallásos meggyőződése vitte a munkásság táborába.

Új gyári törvény Britt-Indiában. Egy új gyári törvény fog életbe lépni Indiában 1912 július 1-én. A törvény pótolni fogja az 1881. és 1891-ből származó intézkedéseket, melyeket a gyárakban foglalkozta-

tott munkások védelmére tettek meg; helyüket modern intézkedések fogják elfoglalni. Az új törvény csakis gyárüzemekre vonatkozik, még pedig olyanokra, melyekben mechanikus erőt és több mint ötven munkást alkalmaznak. Főbb intézkedései a következők: teljes vasárnapi munkaszünet; kilenc éven aluli gyermekek foglalkoztatásának a megtiltása; minden hat órai munka után egy fél óráig tartó szünet; a nők és gyermekek éjjeli munkájának megtiltása; az előbbieket napali munkaideje 11 óra, az utóbbiaké 7 óra lehet maximumán, a textiliparban csak hat óra. A törvény be nem tartói 200 rúpiáig (300 korona) terjedő pénzbüntetéssel sújthatók.

Az angol nemzeti vagyon gyarapodásáról érdekes ismertetést közöl a londoni *Economist* legutóbbi száma. E szerint 1885-től 1909-ig a nemzeti vagyon 10037 millió font sterlingről 13986 millió fontra emelkedett, azaz 3949 millió font sterlinggel, vagyis 39%-al szaporodott. Ez a vagyon, de különösen annak emelkedése nagyon egyenetlenül oszlik meg az egyes osztályok között. A jövedelmi adót nem fizetők vagyona, tehát azoké, akiknek a jövedelme nem haladja meg a 3000 koronát, 335 millió fontról (1885) 450 millióra (1909) emelkedett. Tehát a lakosság legnagyobb rétegének a vagyona csupán 115 millióval szaporodott és a nemzeti vagyonnak csupán V:n részét teszi ki. A lakosság többi rétegei közül különösen kettőnél nagy az emelkedés: a háztulajdonosok vagyona 1900 millió fontról 3280 millióra emelkedett, a részvénytulajdonosoké 1900 millióról 3280 millió fontra. Ugyancsak jelentékeny emelkedést mutatnak a külföldön elhelyezett tőkék: 1300 millióról 2300 millióra szöktek fel.

Az első technikus-sztrájk balsikere. A berlini vas konstruktorok sztrájkja, mely október 1-én tört ki, a napokban véget ért, még pedig a tisztviselők vereiségével. Ezt a harcot minden oldalról nagy érdeklődéssel kísérték, mert ez a sztrájk volt az első magántisztviselősztrájk Németországban. Ugyanis az ipari fejlődés bérmunkássá változtatta át a technikust; a gyárakban tömegesen dolgoznak, alapjában véve oly feltételek mellett, mint a bérmunkások. Szervezetük, a *Verband der technisch industriellen Beamten*, közel 20.000 taggal rendelkezik és mindinkább közeledik az osztályharc alapján álló szervezetekhez. Ez a szervezet vezette most a harcot. A tisztviselők követelése a következők voltak: a nyolc órai munkaidő, a túlórázások díjazása, minden évben 10 napi szabadság, mely alkalmazás idejével fokozatosan három heti szabadságra emelkedik, a találmány a föltaláló tulajdona legyen. A munkaadók ellenben a következők feltételekhez ragaszkodtak: 8½ órai munkaidő, 6-12 napi szabadság, mely beszámítódik az esetleges hadgyakorlatba, a találmány a gyáros tulajdona. Minthogy a munkaadók tárgyalni nem akartak, a tisztviselők szabályszerűen fölmondták és október 1-én kiléptek a munkából. A német magántisztviselők között, a nagy presszió dacára sem akadt sztrájk-bontó, ellenben külföldön sikerült megfelelő számú technikust szerződtetni és ezekkel leverték a harcolókat. Mint a magántisztviselők első harcának, jelentős szerep jut majd neki a tőke és bérmunka között folyó harc történetében.

A Krupp-gyár munkásjóléti és munkásbiztosítási kiadásai 1911-ben. Most jelent meg az essen Krupp-gyár ezidei mérlege, mely a következő fontosabb adatokat tartalmazza: leírások 19 millió márka, tiszta üzemhaszon 43 millió márka, adó 3 millió márka, *munkásbiztosítás* 4,223.677 márka, *munkásjóléti intézmények* 6,428 241 márka. Az előző évben a munkásjóléti intézmények költsége 5,482.386 márkát,

míg a munkásbiztosítás költsége többet, t. i. 4,354.109 márkát tett ki.

A német magánalkalmazottak biztosításáról szóló javaslatot a birodalmi gyűlés letárgyalta egészen vége, a már lapunkban is ismertetett tervezet szerint. Az első §-nál megmaradt, hogy a biztosítás alsó korhatára a betöltött 16. év, és biztosításra csak az 5000 márkán aluli fizetéssel bírók kötelezvék. Kihagyta a birodalmi gyűlés a kereskedelmi tanoncokat és a gyógyszerész-tanoncokat, ellenben felvette a „hivatalban alkalmazott személyeket, amennyiben nem kizárólag alsóbb vagy csak gépies tevékenységet fejtenek ki.” E szerint biztosítás alá tartoznak: vezető állásban levő alkalmazottak, üzemek hivatalnokai, művezetők és magasabb állásban levő hivatalnokok; kereskedősegédek és gyógyszerészek, színészek és muzsikások, tanítók és nevelők. A jelzett módosítás sok zavart fog okozni, mert a munkásbiztosítási törvény alá csak a 2000 márkán aluli jövedelemmel bírók tartoznak és így félő, hogy sok olyan irodai alkalmazott, akinek 2000 márkánál nagyobb a fizetése, a módosítás folytán kiesik mindkét fajtaú biztosításból.

Azokra, akik a felsorolt tevékenységet önállóan üzik, a szövetségi tanács szintén kiterjesztheti a törvény hatályát, pl. magántanítókra, ápolókra. Itt a birodalmi gyűlés azon módosítást tette, hogy ez a kiterjesztés csak olyan személyekre vonatkozhatik, akiknek nincsenek alkalmazottaik.

A jövedelmi osztályok – az első 550 m.-ig, a kilencedik 4000-tól 5000 márkáig terjed – ugyanazok maradtak, úgy mint a tervezetben volta, épenúgy a biztosítás folytán kifizetendő nyugdíjak, özvegyi járadékok, gyógysegélyek. Nyugdíjra tarthat igényt az, kinek munkaképessége legalább a hasonló állásban levőnek fele alá süllyedt, továbbá aki bár nem tartósan, de 26 hétnél tovább munkaképtelen és végül, aki a 65. életévét betöltötte.

A várakozási időt a tervezet férfiak nyugdíjánál 120, nők nyugdíjánál 60 és a hátramaradtak járadékánál 120 hónapban szabta meg. A birodalmi gyűlés ezt 150, 90, illetve 150 hónapra emelte fel bizonyos esetekben. A járadék 120 havi biztosítás után a befizetett járulékok $\frac{1}{4}$ -ét és a mellékkereset $\frac{1}{8}$ -át teszi ki. Az özvegyi járadék a nyugdíj $\frac{2}{3}$ -e. Árvák az özvegyi nyugdíj $\frac{1}{3}$ -át, mindkét ágon árvák az özvegyi nyugdíj W-át kapják.

A kereskedelmi alkalmazottakról szóló törvényjavaslatot harmadik olvasásban is elfogadta az angol alsóház. A tervezet azon rendelkezését, mely szerint a heti munkaidő 60 óránál több nem lehet, az alsóház törölte. Az elfogadott szöveg szerint egy alkalmazott sem foglalkoztatható pihenő nélkül egyfolytában 6 óránál tovább. A déli pihenő legalább % óra, a délutáni teázási idő $\frac{1}{2}$ óra. A törvény nem szabályozza a záróra-kérdést, de felhatalmazza a minisztert, hogy ezt rendeletileg szabályozza.

Az angol alsóház 324 szavazattal 21 szavazat ellenében elfogadta a december 6-áról 7-ére következő éjjeli ülésében – a konzervatívok rendkívül heves agitációja dacára – a *betegség- és rokkantság elleni biztosításról szóló javaslatot*. A javaslatnak a munkanélküliségről szóló második része csak később kerül tárgyalás alá. Még ugyanazon éjjel átküldetett a határozat a felsőházhoz, amely azt dec. 11-én második olvasásban is elfogadta és így a javaslat törvényynyé válásának nincsen többé akadályai.

A spanyol inquirició történetéről a legnagyobb szabású munkát Henry Charles Lea philadelphiai tör-

ténész írta. Lea az idevonatkozó spanyol, portugál, sőt európai oklevéltárakat is átkutatta és oly páratlan szorgalommal és gonddal, hogy azt a kiváló spanyol történész, Don Rafael Altamira y Grevea, a maga nemében a legkiválóbbnak mondta. Lea munkáját most német nyelvre is lefordítják és „Geschichte der spanischen Inquisition” cím alatt a fordítás első kötete a napokban hagyta el a sajtót. (576 oldal nagy oktáv, ára 15 márka. Leipzig, Dyk kiadása) és folytatólagos füzetekben is megjelenik (10 füzet à 1.50 M.). A munkát már majd minden európai nyelvre lefordították.

A magyar bíróságok és az ipar. Porubszky Jenő, debreceni királyi ítélőtáblai elnök kezdeményezésére a törvényszéki jegyzők a múlt évben megtekintették a debreceni ipartelepeket, hogy közvetlen tapasztalatokat szerezzenek az ipari viszonyokról. Ez a kezdeményezés adta meg Szató Győző debreceni gyárosnak azt az eszmét, hogy előadás-sorozatot rendezzen bírák, ügyészek és ügyvédek számára az ipar körébe tartozó kérdésekről. Az eszme a debreceni bírák és ügyészek körében nagy érdeklődést keltett s maga Porubszky Jenő táblai elnök is oly melegen karolta fel, hogy a fiók elhatározta, hogy az előadásokat már az idei téli szezonban megtartja. Az előadások pprogramja és sorrendje a következő:

1912 január hóban. 11-én Dr. Hegedűs Lóránt országgyűlési képviselő, a M. Gy. O. Sz. ügyvezető-igazgatója: A közgazdasági élet törvényszerűsége. – 18-án. Sztankay Farkas Béla, a debreceni áll. fémipari szakiskola igazgatója: A technika birodalmából. – 24-én. Dr. Pap Géza miniszteri o.-tanácsos, bíró: Állami munkásbiztosítás. – Február hóban: 1-én Szató Győző gyárigazgató, a M. Gy. O. Sz. debreceni fiókjának elnöke: Munkásjóléti intézmények. – 7-én. Debreceni Jenő, Debrecen város világítási vállalatának igazgatója: Községi iparüzemek. – 14-én. Dr. Fenyő Miksa, a M. Gy. O. Sz. titkára: Az ipar nagyhatalom. – Az előadások a kereskedelmi és iparkamara dísztermében este 6-tól 7 óráig tartatnak meg.

A Munkanélküliség Elleni Küzdelem Magyarországi Egyesülete folyó évi december hó 12-én tartotta első választmányi ülését. Az elnök üdvözlőlvén a választmányi tagokat, a pénztári jelentést terjesztette elő, amelyhez hosszabb vita fűződött. Dr. Ferenci Imre ismertette az egyesület legközelebbi munkaprogramját, amelyhez a választmány a maga egészében hozzájárult. E program pontjai a következők: 1. A munkanélküliség statisztikájának megszervezése Magyarországon, különös tekintettel a munkapiac folytatólagos kimutatására, amelyet a hivatalos statisztikának a szakszervezetekkel, a munkaközvetítő intézetekkel és a munkásbiztosító pénztárakkal karöltve kell nálunk is készítenie. Az e kérdésekre vonatkozó előadmány kidolgozására az egyesület dr. Kenéz Béla egyetemi tanárt kéri föl. 2. A munkaközvetítés statisztikája és rendezése. Evégből az egyesület a nemzetközi központtól megállapított kérdőív alapján először kívánja a Központi Statisztikai Hivatal útján megállapítani azt, hogy hazánkban minő, munkaközvetítő szervek működnek, mily eredménynyel, minő közhatósági támogatással stb. E statisztikai ankét mellett szóbeli ankétet fog az egyesület rendezni, amelynek alapjául a különböző munkaközvetítő irányzatok jellegzetes képviselőitől kidolgozandó előadmányok fognak szolgálni. A nyilvános hatósági munkaközvetítő álláspontjának képviselésére Létay Gusztáv miniszteri tanácsost, a munkaadói központok részéről Farkas Eleket, az építő iparosok országos szövetségének igazgatóját és

Méhely Kálmánt a Vas és Fémgyárak Országos Egyesületének központi főtítkárát, a szakszervezetek részéről Böhm Vilmost kéri föl az egyesület, a mezőgazdasági munkaközvetítés jelenlegi állapotának ismertetésére dr. Mayer Károly miniszteri titkárt, a munkaközvetítés külföldi állásának bemutatására dr. Ferenczi Imrét kérték fel. Ez előadmányok egy szakszerű vita alapjául fognak szolgálni, amelyből jelenleg anarchikus állapotban levő munkapiacunk szabályozására és evvel a kivándorlás helyesebb merdebe terelésére nézve előreláthatólag pozitív javaslatok fognak lesűrődni. 3. Az egyesület alkalmas időpontban a munkanélküliség esetére való biztosítás kérdését, valamint a hatósági inségmunkának s a munkanélküliség egyéb enyhítő eszközeinek kérdéseit is napirendre fogja tűzni. 4. Szemmel fogja tartani az országközi munkásvándorlásoknak a munkanélküliséghez való viszonyait. Minthogy mind ezen kérdések tisztázására az egyesület fontos előkészítő munkát végez a kormány számára, a választmány elhatározta, hogy nem elégszik meg az elsősorban érdekelt ipari és mezőgazdasági munkaadóknak, valamint a munkásszervezeteknek továbbá szervezésével, hanem a külföldi társ-egyesületek sikeres példája nyomán az illetékes minisztériumokhoz fordul közhasznú munkájának anyagi és erkölcsi támogatása végett.

Munkásbiztosítás.

Rovatvezető: **dr. Halász Frigyes,**
az Országos munkásbetegsegélyező és balesetbiztosító-pénztár
s. titkára.

Az országos pénztár közgyűlése.

(1911 december 15–17.)

Az idén ötödször sereglettek össze a legnagyobb magyar szociális intézmény kiküldöttei, hogy szemlét, tartsanak az elmúlt év munkája felett és megszabják annak jövő évi irányát. A közgyűlés színtere az idén megváltozott. A modern újjávarosházáról, hol eddig mind a négy közgyűlés tartatott, a régi, kikopott Sándor-utcai képviselőházi helyiségbe költözött át a közgyűlés, de konstatáljuk, hogy a modern környezetnek egy régi tereppel való felcserélése nem volt ártalmára a közgyűlés szellemének.

Az országos pénztár nemcsak *legnagyobb szociális* alkotása, de egyúttal a *legdemokratikusabb* alkotása is a magyar törvényhozásnak. S valóban érdekes látvány volt a régi parlamenti helyiségben megjelenni látni az általános egyenlő, titkos „községenkint” gyakorlandó és a nőkre is kiterjesztett választójog alapján összeülő munkásparlamentet.

Olyan emberek, kik először tévedtek be ebbe a munkásparlamentbe, meglepő tanulságokkal lettek gazdagabbak. Láthatták, hogy az általános választójog ezen parlamentje intelligencia tekintetében nem áll alacsonyabb fokon, mint a dunaparti parlament. Láthattak egy csomó képviselőt, akinek nyakkendője sem volt, de bámulattal konstatálhatták, hogy ezek a nyakkendőnélküliek a munkásság egészségügyi érdekeinek mély ismeretekkel és a költői szármalásig emelkedő ékesszólással rendelkező nyakkendőnélküli Petőfi Sándorjai. Láthattak nagy munkaadókat, nagyiparosokat, akik önként ajánltak fel olyan adószerű anyagi szolgáltatásokat, amelyeket nem másoknak, hanem nekik maguknak kell megfizetniük. S bámulattal konstatálhatták, hogy bár ez a munkásparlament nagyobb számú tag-

ból áll, mint az, amely innen kiköltözött (517 tag volt jelen), s bár az évenként mindössze 3 napi ülésezés alatt nem szerezhett olyan gyakorlatot, mint a másik, mégis a pártok legnagyobb elvi összeütközései és a legnagyobb viharokon keresztül is ideális parlamenti rendben működött. S habár ez elsősorban az elnök erélyes és pártatlan egyéniségének, tudatos, általános tisztelet és elismeréssel kísért eljárásának köszönhető is, a legkedvezőbb fényt veti az egész közgyűlésre is, amelynek minden tagja egyesült abban a törekvésben, hogy a munkásság érdekében hasznosat alkossanak.

Nagyjelentőségű tárgyakkal foglalkozott és hatalmas munkát végzett az ideai közgyűlés. A segélyezést közvetlenül szolgáló pozitív alkotások terére lépett, midőn 75 ágyas baleseti poliklinika, 250 ágyas tüdőszanatórium létesítését, gyógyfürdő megvételét és annak 230 ágyas gyógyintézettel való felszerelését határozta el. A segélyezési működéshez szükséges adminisztratív eszközök nagymérvű tökéletesítésének útját nyitotta meg, midőn a székházak építésére 6 milliós jelzáloghitelügylet megkötésére adott felhatalmazást és az országos pénztár, valamint a budapesti kerületi pénztár székházépítésének ügyét rendezte. A gondozására bízott munkásosztály egészségügyi, szociális érdekeinek kielégítésére törekedve, egyúttal mint munkaadó a maga munkásaival szemben is eleget tett a szociális követelményeknek, midőn az alacsony fizetési osztályokban levő alkalmazottaknak drágasági pótlékot szavazott meg. Azt hisszük, hogy az ideai közgyűlés az országos pénztár életében fordulópontot jelent. Bizonyos, hogy az ideai közgyűlés munkájának nagy részét lefoglalta még a kezdet adminisztratív és pénzügyi nehézségeinek szanálására irányuló törekvésekkel való beható foglalkozás is. Ezek azonban mindinkább csökkenni fognak. A baleseti költségfedezés munkálatainak rendszeres kerékvágásba jutása és a 7 napos 3%-os járulékszedésnek az egész vonalon való érvényesülésével a fedezeti gondoktól a figyelem mindjobban át fog terelődhetni a szolgáltatások tökéletesítésére és akkor ez az ifjúság tettvágától, az ifjúság alkotási lázától eltöltött munkásparlament teljesen eleget fog tehetni ama nagy szükségleteknek, amelyek kielégítését a munkaadók és elsősorban a munkásság tőle várja.

A közgyűlés részletes tárgyalásait alább közöljük.

*

Lukács József elnök a közgyűlést december 15-én d. u. 3 órakor a következő beszéddel nyitja meg:

Uraim! Az Országos Munkásbetegsegélyző és Balesetbiztosító Pénztár elnöksége és igazgatósága nevében van szerencsém Önöket igaz tisztelettel és szeretettel üdvözölni. Önök az ország minden részéből idesereglettek, hogy sáfarkodásunk felett ítéletet mondjanak. Vezérelje Önöket ebben, a tárgyilagos bírálaton kívül, a nagy ügy iránti szeretet is, mert a mi eredményes munkásságunkhoz a rideg kötelességtudás nem elég. Távol áll tőlem, tisztelt Uraim az a szándék, hogy érzelmi momentumokat hozzak ide, vagy hogy a munkásbiztosítás humanitárius, könyörület, jótékony vagy más eféle jelzőjű voltát óhajtanám homloktérbe vinni. Korántsem. A munkásbiztosítás végtelen fontos állami és közgazdasági érdek. A munkásbiztosítás fejlesztési a véderőt s nagy értékeket termel az államnak más téren is. S ha tovább megyünk s körülnézünk e térben, ahol közkeletű szóval két érdekcsoport foglal helyet, mit látunk? A munkásbiztosítás az egyiknek: a *biztosítottaknak* a létért való küzdelem, a létfenntartás szempontjából; a másiknak: a *munkaadóknak* pedig ha nem is közvetlenül, de igen közeli közvetettséggel ugyancsak *érdeke*. S ezzel újra és újra csak azt kíván-

nom hangsúlyozni, hogy a munkásbiztosítás s így az Országos Pénztár egyedüli célja: a beteg munkás minél jobban való ellátása lévén, – itt kettős, érdekeltég nincs, itt munkást, munkaadót csak egy cél vezethet, csak egy cél irányíthat, csak egy cél lelkesíthet. S így is van, mert csak közös erővel, csak közös lelkesedéssel jutottunk el az eddig elért eredményekhez is. Ezeket az eredményeket, Uraim, nem szabad és nem lehet leicsinyelni. Nem akarom, tisztelt Uraim, Önöket már ez elől járó beszédben az évi jelentés egyes részeinek taglalásával vagy számadatok felsorolásával fárasztani; hiszen Önöknek ebben, a részletes tárgyalás során, bőven lesz részük. De méltóztassék csak határozati javaslataink sorát elvonultatni, melyekben olyan intézményeknek, mint rendelőintézeteknek, szanatóriumoknak, dispensaireknek, erdei üdülőtelepeknek, baleseti klinikának létesítésével mindjobban közeledünk ahhoz a nagy célhoz, amit a törvény az Országos Pénztár feladatául kitűzött. Mindezek az intézmények bizonyoságot fognak szolgáltatni arra is, hogy a sokat vitatott centralizmus s az ennek alapján felépült Országos Pénztár jó és hasznos intézmény. Mert, Uraim, decentralizálva lehet kisebb pénztárakat fentartani, de kellő anyagi erő híján ezeket a mai kor követelte magasabb s előrelátó szociális irányban fejleszteni, nagy s az egész országot szolgáló közegészségügyi intézményekkel ellátni nem lehet. A biztosítás másik: a baleseti ágazata másban, mint egységes és központosított szervezetben el sem képzelhető. Kíméletlen volnék. Uraim, ha szíves figyelmüket tovább is igénybe venném. Csak még egyet. Egy erkölcsi alapon nyugvó testületben az egyéni erők akadálytalan kifejtésének lehetősége nem elég; ehhez szükséges tényezőként kell hozzájárulni az érdekek szolidaritásának s a fejlődés menetében: a közösség és kölcsönösség elvének. Lassalle Ferdinánd eme mondatát kegyes megszívlelésül ajánlom. Most pedig, Uraim, kezdjük meg munkánkat. (Általános, meg-megújuló éljenzés és taps.)

Fock Géza, az igazoló bizottság elnöke, betérjeszti az igazoló bizottság jelentését, mely szerint összesen 517 kiküldött igazoltatott. Ezek közül 255 munkaadó, 262 munkás.

Elnök, miután ebből konstataulta a határozatképességet, bemutatja az országos pénztár elnökének, *Garbai Sándornak* levelét, melyben a közgyűlésnek bejelenti, hogy megrongált egészségének helyreállítása céljából távol van a fővárostól és így az ülésen nem lehet jelen. A közgyűlés sajnálattal veszi tudomásul.

Általános vita.

Ezek után a közgyűlés áttér a napirendre, melynek 1. pontja: *az országos pénztár 1910. évi működéséről szóló jelentés és ennek kapcsán a helyi szervek, valamint az országos pénztár 1910. évi zárszámadása és 1912. évi költségvetése.*

Sziklai Zsigmond azt az indítványt terjeszti elő, hogy az országos pénztár évi jelentése a jövőben *kisebb terjedelmű legyen*, s hogy az országos pénztár közgyűlése ezentúl az alapszabályok 121. §-ának megfelelően *legkésőbb június hó végéig megtartassék*. Fontosnak tartja ezt azért, hogy a kereskedelmi miniszternek módjában legyen a T. 115. §-a értelmében a közgyűlés által megállapított költségvetést még idejében az állami költségvetésbe beállítani. Most az a helyzet, hogy a közgyűlés akkor tárgyalja az országos pénztár 1912. évi költségvetését, amidőn a képviselőház a kereskedelmi tárca költségvetését már letárgyalta. *Sarkadi* igazgató utal arra, hogy az igazgatóságnak is az a törekvése, hogy a

közgyűlés idejét az év első felére tolhassa vissza, de a zárszámadásoknak a helyi szervek részéről való késedelmes elkészítése lehetetlenné tette eddig a közgyűlés korábbi időre való összehívását. Az országos pénztárnak az iroda által összeállított költségvetési tervezete eddig is már az év első felében felterjesztett a kereskedelmi miniszterhez, hogy ő a szükségletek felől tájékozva legyen. Miután *Sziklai* indítványait ezek után is fentartotta, a közgyűlés az előterjesztett évi jelentést *egyhangúlag elfogadta az általános tárgyalás alapján!* s egyúttal elfogadva *Sziklai* indítványait, kimondotta, *hogy a jövőben az évi jelentés rövidebben foglaltassák össze, a közgyűlés pedig az év első felében tartassék meg.*

Részletes tárgyalás.

A betegségélyezési járulékszámítás rendszere.

Somló Jenő titkár előterjeszti a következő határozati javaslatot:

„Kimondja a közgyűlés:

1. hogy tudomásul veszi a m. kir. Állami Munkásbiztosítási Hivatal 15649/910. számú rendelkezésének azon részét, melylyel az Országos Pénztár 1910. évi december hó 16–18. napjain tartott közgyűlésén a heti 7 napos járulékszedésre vonatkozó határozatát azokra a biztosításra kötelezettekre nézve hagyta jóvá, akiknek munkaadói rendszerint 5-nél több alkalmazottat foglalkoztatnak, tiltakozik azonban a közgyűlés a hivatkozott állami hivatali rendelkezés indokolásában foglalt azon magyarázat ellen, mintha ez a járulékszámítási rendszer a járulékszázaléknak felemelésével volna azonos, vagy ilyenül értelmezhető;

2. hogy a hivatkozott állami hivatali rendelkezésnek azt a részét, mely a 2%-os járulékokat fizetők járulékait az 1907. évi XIX. t.-c. 25. §-ára való hivatkozással változatlanul meghagyja, tudomásul veszi azzal, hogy az idézett törvényes rendelkezés hatálya 1912. évi június hó 30-án megszűnván, 1912. évi július hó 1-től fogva az összes érdekeltek egyformán és egyöntetűen a 3%-os járulékokat tartoznak heti 7 napos számítás szerint fizetni.”

Sziklai Zsigmond elfogadja a határozati javaslatot az első bekezdés azon részének kivételével, mely a „tiltakozik” szó után következik. Szerinte a tavalyi közgyűlés által elfogadott járulékemelés a törvény értelmében csakis a járulékszázalék 3½-ra való felemelésének tekinthető.

Farkas Elek a javaslatot nem fogadja el és az állami munkásbiztosítási hivatal intézkedésének egyszerű tudomásulvételét kívánja. A kisiparosok 3%-os járulékát ellenzi, a járuléknak 7 napra való fizetését pedig a T. 24. §-ába ütközőnek mondja, mivel ezen törvényhely szerint a *tényleges kereset* után kell a járulékokat fizetni, a munkás a 7. napon nem keres, tehát azon napra járulékot sem fizet.

Weltner Jakab azt tartja, hogy idejét múlt dolog a 6 és 7 nap kérdése felett ezen testületben vitatkozni. A közgyűlés már 1909-ben és 1910-ben túlnyomó[^] többséggel elfogadta a 7 napos járulékszedést a járulékszázalék felemelése helyett, mert célja az volt, hogy ne fokozza azt a különbséget, amely a kisipari és a nagyipari munkás teherviselése között fennáll. Minthogy a határozati javaslat a két előző évi közgyűlés elvét kívánja megóvni az állami hivatal helytelen értelmezésével szemben, a határozati javaslatot a maga egészében elfogadja.

Kara Károly (Nagyszombat) felszólalása után *Qrössmann* Miksa aligazgató: *Farkas* Eleknek a 7 napos járulékszedés törvénytelenységét valló álláspontja teljesen téves. A T. 24. §-a csak annyit mond, hogy a

napihbérosztályba való besorolás történik a *tényleges kereset* alapján. Ez a törvényi rendelkezés a 7 napos járulékszedés mellett is végrehajtatik, amennyiben a tagok napibérosztálya és a tag napi járuléka a 7 napos járulékszedés mellett is a *tényleges kereset* szerint állapítatik meg. A tag azonban ezt a *tényleges kereset*nek megfelelő napibérosztály szerinti járulékot annyiszor köteles fizetni, ahány napra biztosítva van. A törvény nem 6 napra, hanem a hétnek mind a 7 napjára kötelezi a pénztárt arra, hogy a tagot betegség esetén segítse, a tag tehát nem 6 napra, *hanem mind a hét napra biztosítva van*, s így természetes, hogy mind a 7 napra köteles a biztosítási terheket viselni. A törvény csak azt állapítja meg, hogy a *napi jándék* a *tényleges kereset* szerinti napibérosztály szerint rovandó ki, arról a kérdésről azonban, hogy hány napra fizetendő ez a járulék, nem szól, mert el sem képzelhető másképp a dolog, mint hogy annyi napra, ahány napon a tag biztosítva van. A kisiparnak a terhek elleni panaszai a legkevésbébbé jogosultak, mert a kisipar a járulékok 55 %-ával adós marad a pénztárnak, tehát kevesebbet fizet be, mint amennyit a munkásaitól levon s így még haszna van a munkásbiztosításból.

Farkas Elek kijelenti, hogy ő és társai hajlandók a járulékszázalékot felemelni, ha a pénztárnak arra szüksége van, de a törvény félremagyarázásával 7 napos járulékszedéshez hozzá nem járulhatnak.

Sarkadi Ignác igazgató: A törvény 24. §-ának 2. bekezdése, mely a *Farkas* Elek által hangoztatott „*tényleges fizetés, illetve bér*”-ről szól, nem azt mondja, hogy a *járulékfizetés* történik a *tényleges bér* alapján, hanem a *napibérosztályba sorozás*. Ez így végre is hajtatik a 7 napos járulékszedés mellett is. A járulékok *fizetéséről* a T. 24. §. 1. bekezdése intézkedik, amely csak annyit mond, hogy a járulék az átlagos *napibérosztály* szerint fizetendő. Ez nem említi a „*tényleges keresetet*” és nyitva hagyja azt a kérdést, hogy a járulék hány napra szedessék. Kétségtelen azonban, hogy a törvényhozó a *napibérosztálynak* megfelelő járulék fizetését annyi napra kontemplálta, ahány napra a tag biztosítva van, tehát a hétnek mind a 7 napjára.

Grossmann aligazgató: A különbség *Farkas* Elek és én között az, hogy *Farkas* Elek a pénztár *fenntartásához* szükséges eszközök előteremtése céljából hajlandó a járulékemelést megszavazni; én azt tartom, hogy a járulékemelés nem csak a pénztár *fenntartása* céljából, hanem annak *fejlesztése* céljából is szükséges lehet. Ha pedig a 6 napos járulékszedés alapjára helyezkedünk, úgy a pénztár fejlesztésére a törvényben megadott lehetőségnek egy részéről lemondunk, t. i. lemondunk a törvény szerint megengedett maximális járuléknak a 7. napra eső részéről. A kisipari és nagyipari munkás egyenlősítése és a pénztár mentől teljesebb fejlesztési lehetőségének elvi fenntartása érdekében kérem a határozati javaslat elfogadását.

Somló titkár: Az előterjesztett javaslat koncepciója a tavalyi és tavalyelőtti közgyűlési határozatnak és célja csupán az, hogy a közgyűlés kifejezést adjon annak, miszerint az állami hivatal intézkedését csak olyan értelemben fogadja el, amint azt a közgyűlés tavaly elhatározta.

Ezek után a közgyűlés a határozati javaslatot változatlanul elfogadja.

Az 1907: XIX. t.-c. 129. §-ának végrehajtása.

Somló titkár előterjeszti a következő határozati javaslatot:

„Az Országos Munkásbetegségélyző és Balesetbetosító Pénztár 1911. évi december hó 15-17. papjain tartott közgyűlése az eléje terjesztett évi jelentésből és

a közvetlenül szerzett tapasztalatok alapján arról győződött meg, hogy a kerületi munkásbiztosítási pénztárak ügyvitelének és különösen járulékbajhajtásának eredményesebbé tétele céljából immár elkerülhetetlen azon miniszteri rendeletnek az 1907. évi XIX. t.-c. 129. §-a értelmében való kibocsátása és életbeléptetése, mely a községeknek a betegség esetére való biztosítás helyi közvetítésébe való bevonását szabályozza.

Ez okból elhatározza a közgyűlés, hogy felterjesztést intéz a kereskedelemügyi minisztériumhoz, hogy a szóban levő rendeletet sürgősen adja ki."

A közgyűlés a javaslatot egyhangúlag elfogadja.

1910. évi zárszámadás és 1912. évi költségvetés.

Lükös Alajos főszámtanácsos részletesen ismerteti az országos pénztár és helyi szerveinek pénzügyi helyzetét és különösen kiemeli, hogy a tartalékalapok képzése és kamatozó elhelyezése lehetetlenné vált annak folytán, hogy az országos pénztár magában a betegsegélyezési ágazatban is deficittel dolgozott, a baleseti ágazatban pedig egészen 1908. év végéig a felmerült kiadásokat a betegsegélyezési bevételekből volt kénytelen fedezni s az állam által adott csekély előlegekkel volt kénytelen dolgozni egészen az 1910. év elejéig, amidőn végre abba a helyzetbe került, hogy a munkaadókra előlegeket vethetett ki, amelyek azonban éppen hogy a folyó baleseti kiadásokat fedezhették. Rámutatva arra, hogy az 1912. évi költségvetés már kedvezőbb képet mutat, kéri a zárszámadás és költségvetés elfogadását.

Glaser Gyula felügyelő bizottsági elnök előterjeszti a felügyelő bizottság jelentését és kéri a felmentvény megadását. Egyúttal utal a felügyelő bizottságnak az igazgatósághoz intézett s az évi jelentés 146. oldalán foglalt átiratára, mely szerint a felügyelő bizottság szükségesnek tartja, hogy az igazgatóság lépéseket tegyen az iránt, hogy 1. az állam az országos; pénztár 1909., 1910. és 1911. évi *főnyelges központi kiadásai* és az állam által tényleg megadott összeg közötti különbséget az országos pénztárnak *póthitel* alakjában megtérítse; 2. hogy a balesetbiztosításnál felmerülő azok a kezelési költségek, melyeket az állam át nem vállalt, s amelyek ezért a munkaadókat terhelik, *a jövőben ne tartalékoltságanak*, hogy a munkaadók által ne viseltessek ilyképen két és félszeresen vagy kétszeresen az az összeg, amelyet a törvény szigorú végrehajtása esetén az állam csupán egyszeresen viselne; 3. hogy tekintettel arra, miszerint a baleseti tartalékalap az ismeretes pénzügyi nehézségek folytán egyelőre megalkotható nem volt, noha a munkaadók a tartalékolásra megfelelő összeget fizettek, *az a kamatvesztés, mely a tartalékalap kamatozó elhelyezésének elmaradása folytán a munkaadókat éri, az állam által megtéríttessék.*

Farkas Elek bizalmatlan a vezetőség iránt, annak irányával nem ért egyet, ezért a felmentést meg nem adja. Az országos pénztár igazgatósága folyton sérelmekről panaszkodik az állami hivattal szemben, *de* maga ép úgy ráfekszik a helyi autonómiákra, mint az állami hivatal az övére. Bizalmatlan a vezetőség iránt azért is, mert a közgyűléstől nyert határozott utasítás dacára nem indította meg a port az államkincstár ellen a központi igazgatási költségek egy részének át nem vállalása miatt. Bizalmatlan a vezetőség iránt, mert az főleg betegsegélyezéssel foglalkozott és elhanyagolta a balesetbiztosítást. Kifogásolja a baleseti tartalékalapok hiányát. Bizalmatlan a vezetőség iránt az orvoskérdésben tanúsított magatartás miatt is, melylyel egy elv miatt harcot indított és maga ellen ingerelvén az egész orvosi kárt, a beteg- munkások or-

vosi ellátását veszélyeztette. Bizalmatlanságát fejezi ki a kötszerszállítás központosítása miatt is, ami ugyan-csak a segélyezés rovására történt.

Szemerey (Veszprém) és *Csapó* Sámuel (Buda-pest) beszédei után *Zombori* kiküldött hoz fel kifogásokat a pénztár működése ellen, beszédét azonban kénytelen abbahagyni, mert az alapszabályok által előirt idő letelt és az elnök, az alapszabályok értelmében járva el, nem hagyja Zomborit tovább beszélni A következő szónok, *Sziklai* Zsigmond, emiatt megtámadja az elnököt, ki szerinte szájkosarat szándékozik tenni a szónokok ajkára.

Lukács József elnök ez ellen a leghatározottabban tiltakozik. Az alapszabályok előírják, hogy tíz percnél tovább egy szónok sem beszélhet, ő, mint elnök, köteles az alapszabályokat, melyeket a közgyűlési tagok maguk hoztak, szigorúan megtartani. (Eljenzés és taps.)

Sziklai ezek után folytatja a költségvetés és zárszámadásra vonatkozó beszédét. Mindjárt az első mondatában azt találja mondani: „A zárszámadás *hamis.*” *Elnök* felugrik és szóló felé fordulva mondja: A zárszámadást én is aláírtam. A leghatározottabban tiltakozom *Sziklai* kiküldött kijelentése ellen és a kifejezésért őt rendreutasítom.

Sziklai kijelentésére a teremben olyan felfordulás támad, amilyent a régi képviselőháznak sok vihart tapasztalt ülésterme is csak ritkán látott. A kiküldöttek a padosorokból a közepre tolnak és különösen az igazgatóságnak tagjai magukból kikelve kiáltják: Eláll! Ez az ember itten többet nem fog beszélni! Nem hallgatjuk meg! Ki vele! Vonja vissza! Ki kell dobni! Perceken át tart a fülsiketítő izgalmas zaj, míg végre az elnök a legnagyobb erőfeszítéssel helyreállítja a rendet és szó-lásra áll fel *Dr Hegedűs Lóránt*: Hamis mérleg csak hamisítás útján jöhet létre. *Sziklai* tehát a legsúlyosabb váddal illeti az egész igazgatóságot s én a legnagyobb felháborodással utasítom vissza ezt a hallatlan vádat. Kritikát mindenkinek szabad gyakorolni, de tisztességes nevünket, melyet a zárszámadás alá irtunk, bemocskolni nem engedjük. Követeli, hogy *Sziklai* vonja vissza szavait és magyarázza meg eljárását.

Sziklai Zsigmond: Kijelentésével senkit megbántani vagy meggyanúsítani nem akart; csupán azt akarta az általa használt kifejezéssel, amelyet ezennel visszavon, mondani, hogy a zárszámadást. nem fogadhatja el, mert az *helytelen*. Hiányzik t. i. belőle az, amit a felügyelő bizottság is kifogásol. Nem fogadja el a zárszámadást azért sem, mert az igazgatóság a közgyűlés utasítása ellenére elmulasztotta az államkincstárnak az el nem vállalt igazgatási költségek miatti beperlését.

Székely József (Zombor) szólal fel azután, majd utána

Horovitz Gábor: Az intézmény korántsem tökéletes még; vannak hibái és egyelőre lesznek is, ami felett nem is lehet csodálkozni, mert az intézmény mindössze öt éves és így kellően még nem alakulhatott ki. Az intézmény tökéletlenségének főoka az emiatt fiatalága mellett különösen az, hogy sokkal több az ellensége, aki gáncsot vet a fejlődésének, mint ahány jóembere van, ki fejlődését előmozdítja. A fejlődést akadályozó tényezők közt első helyen szerepelnek azok a munkaadók, kik immár 6,000.000 koronával vannak hátralékban a pénztárnál; továbbá a közigazgatási hatóságok, amelyeknek lanyhasága ilyen hallatlan felszaporodását a hátralékoknak lehetővé tette; A fejlődést gátolja továbbá az állaim, mely mindenképen a legszűkeklübben jár el a pénztárral szemben. Az igazgatóság

a legnagyobb erőmegfeszítéssel dolgozott, de ezekkel a tényezőkkel szemben nem tudott többet elérni.

Weltner Jakab: Az országos pénztár öt éves fennállása alatt kénytelen volt könyökkel kiverekedni mindazt, amit elért, s az akadálygördítők közt voltak azok is, akik a közgyűlésen olyan rosszalólag szólnak a pénztár működéséről. Ezért igen nyugodtan hallgatom meg Farkas Elekek sajnálkozó tanácsait, de még nyugodtabban adom meg a felmentést a vezetőségeknek. Egyben azonban nem értek egyet az igazgatósággal, s ez az államkincstár elleni per kérdése. Követelem, hogy igenis indíttassák meg a per az állam ellen, még ha az kilátástalan is. Ha nem is fogja a pénztár a pert megnyerni, de legalább egy világra szóló kultúrbotrány lesz belőle, ha az egész civilizált világban megtudják – és gondoskodni fogunk arról, hogy megtudják, – hogy a magyar állam, mely 1800 milliós budgetvel dolgozik, összesen csak 1,300.000 koronát juttat a munkásbiztosításra és 500.000 koronát áthárít a beteg munkásokra és a munkaadókra az országos pénztár adminisztrációjának költségeiből, amelyeket törvény szerint viselnie kellene. Az előttem szólók által felhozott gáncsvető tényezők mellett az állami hivatalt is fel kell említeni azon faktorok között, amelyek akadékoskodása ellenére kellett az országos pénztárnak minden eredményt kiüzdenie.

Landesmann (Homonna), Schwarcz Gábor (Budapest), Hammerli Imre (Pécs) és Markó Árpád után

Süttő Ferenc (Déli Vasút) kifogásolja, hogy az országos pénztár nem elég erélyes az irányban, hogy megvédje a munkásságnak autonómiáját a vállalati pénztárakban, hol a munkaadók annak elnyomására törekcszenek. Ez a vállalati pénztáraknak silány működésére vezet. Kéri, hogy a közgyűlés általában a vállalati pénztárak feloszlását szorgalmazza.

Lantos Ödön (Orsova) tiltakozik az ellen, hogy a vállalati pénztárak elleni vádak általánosíttassanak. Vannak rossz vállalati pénztárak, de vannak rossz kerületi pénztárak is.

Elnök a közgyűlés tanácskozásainak folytatását december 16. d. e. 9 órára halasztja el.

December 16-án d. e. 9 óraker

Peidl Gyula elnök az ülést megnyitván, bejelenti, hogy Weltner Jakab azon indítványát, hogy az államot az 500.000 korona igazgatási költség el nem vállalása miatt pereljék, visszavonja, minthogy az országos pénztár az államkincstár ellen már amúgy is megindított egy pert az állami alkalmazottak után a minisztertanácsi rendelet kibocsájtásáig terjedő időre felmerült járuléktartozás kifizetése iránt, s ez a per eléggé megbélyegzi az államnak a pénztárral szemben követett eljárását.

Lükös Alajos főszámtanácsosnak a vita során felhangzótokra adott szakszerű replikája után szó-lásra emelkedik

Sarkadi Ignác igazgató: Szükségesnek tartom, hogy egészen röviden Farkas kiküldött urnák kifogásaira reflektáljak, amelyek miatt ő a felmentést megadni nem hajlandó. A betegsegélyezés terén felhozottakra Grossmann aligazgató fogja megadni a választ, én itt a kiküldött urnák főleg azzal a kijelentésével kívánok foglalkozni, hogy a pénztár főleg a betegsegélyezésre fordította munkáját és a balesetbiztosítást elhanyagolta. Kétségtelen, hogy az országos pénztárnak nagy betegsegélyezési feladatok is vannak hatáskörébe utalva, s hogy az országos pénztár igyekezett ezen feladatait is ellátni, de csak a felületes szemlélő mondhatja, hogy ez a balesetbiztosítás elhanyagolásával történt. A balesetbiztosítás terem az országos pénztár a

segélyszolgáltatást létesülése után azonnal megkezdette, noha e célra, kellő támogatás hiányában, a betegsegélyezési bevételeket volt kénytelen eleinte felhasználni. Az országos pénztár mindjárt létesülése után belefogott a magánbiztosítási kötvények átváltásának nagy munkájába is, melyet kellő gyorsasággal el is intézett. Tény az, hogy a balesetbiztosítási költségek fedezésére irányuló munkálatok csak igen későn, jóformán csak a mostani napokban jutottak teljes kerékvágásba. Ezért azonban nem lehet az igazgatóságot felelőssé tenni, mely rendkívüli erőfeszítéssel dolgozott, hogy a feltornyosult óriási akadályokat leküzdve, a pénztárt terhelő munkálatok ezen részét is sikeres megoldáshoz juttassa. E téren a legelső rendkívül nagy nehézséget az a körülmény okozta hogy míg külföldön a balesetbiztosítást úgy léptették mindenhol életbe, hogy akkor, midőn a baleseti kártalanítás a kezdetét vette, akkor a balesetbiztosításnak költségfedezeti része már teljesen elő volt készítve, a veszélyességi táblázat már kiadatott, az üzembejelentések, sőt az üzembesorozás is megtörtént és a kártalanítás megkezdésével egyidejűleg a pénztár megkezdhetette a baleseti előlegek kirovását, addig nálunk a veszélyességi táblázat $\frac{3}{4}$ évvel, az üzembejelentéséhez szükséges űrlap mintája pedig csak 1 teljes évvel a törvény életbelépte után állapított meg. Midőn pedig az országos pénztár igazgatósága az üzembe sorozás munkálatai keresztülvitelének megindítására a törvény életbelépte után $1\frac{1}{2}$ évvel végre kapott 2 miniszteri szakértőt, akkor a munkaadók részéről az üzemek és a munkabérek bejelentésének esz-közlése körül oly kevés támogatásban részesült, hogy az anyagnak mintegy felét a tisztviselőknek helyszíni eljárása útján kellett beszerezni. Az 1909. év végéig az 1907 július 1-étől 1908 december 31-éig terjedő első számadási évre mindössze 450,000.000 korona munkabér jelentetett be a munkaadók részéről; a fáradságot nem ismerő szívós kutatás útján, mely a bejelentést pontosan eszközlő munkaadók érdekeinek megvédésére volt szükséges azokkal szemben, akik bejelentési kötelezettségeiket elhanyagolták, az 1910. év végéig sikerült a kirovásnál figyelembe jövő munkabéralapot 700,000.000-ra felemelni s ezzel az egyes munkaadókra eső terhet megfelelően csökkenteni. Elképzelhető, hogy ez mily óriási munkával járt. Az üzembesorozás késői megkezdésén, a munkaanyag ebből eredő több évi felhalmozódásán és a munkaadóknak a bejelentések körüli eljárásán kívül rendkívüli nehézségeket támasztott az igazgatóságnak, hogy az állam a kellő hitelt rendelkezésre nem bocsájtván, lehetetlen volt a tisztviselőket oly számban beállítani, amint az szükséges lett volna. Az 1911. év folyamán azonban az igazgatóság az állam és az állami hivatal részéről az üzembesorozási osztály kellő kifejlesztéséhez szükséges eszközök állandó megtagadását tapasztalván, erélyes intézkedéssel az autonómia részéről bocsátotta rendelkezésre a szükséges anyagi eszközöket, aminek folytán a legalább némileg elegendő emberanyag beállítván, sikerült a mai napig nem csak a 3 év alatt létezett üzemeket mind besorozni, hanem a 3 évi kirovás nagy munkáját is az anyag 3 évi torlódása folytán keletkezett óriási nehézségek dacára is befejezéshez juttatni. Amidőn az igazgatóság a balesetbiztosítási költségfedezés nagyszabású munkálatait ilyképen az ő hatáskörén kívül álló tényezők eljárásából létesült óriási akadályok dacára sikeresen keresztülvitte, akkor ezen munkájáért, ha külön elismerést nem vár is, de legalább is elvárta azt, hogy ezen munkálatok körüli működését a más tényezőket terhelő akadályokért-gáncs érni nem fogja. Az igazgatóság tudatában van annak, hogy az intézmény

koránt sincsen még a teljes kifejttség állapotában, de reméli, hogy olyan szívós munkával, mint eddig, a közgyűlés támogatása mellett, sikerülni fog az intézményt teljesen kifejleszteni.

Grossmann Miksa aligazgató: Az elhangzott felszólalásokban kifogás tárgyává tétetett, hogy az országos pénztár nem bízta a kerületi pénztárakra az orvosügy rendezését, hanem központilag kívánta azt rendezni. Az országos pénztárt jogszabály és a célszerűség egyaránt kötelezték arra, hogy az orvosügy központi rendezésére vállalkozzék. A törvény végrehajtására kibocsájtott kereskedelmi miniszteri rendelet az országos pénztár feladatává teszi az az orvosügy végleges rendezését. De különben is az Országos Orvosszövetség országosan indította és vezette a küzdelmet, tehát az ellenküzdelmet is csak országos központi vezetés mellett lehetett taktikailag helyesen, a siker reményével felvenni. Hogy a küzdelem kellő eredménnyel nem járt, annak oka abban keresendő, hogy a közigazgatási hatóságok és különösen a belügyminisztérium a pénztárt nem támogatták. Remélhető azonban, hogy a közel jövőben a végleges megvegyezés az állami hivatal és a belügyminiszter támogatása mellett lehetséges lesz.

A vita során egyes kiküldöttek a vállalati pénztárak ellen emeltek különösen panaszokat. A munkásbiztosításnak mindenesetre érdeke az, hogy lehetőleg egyöntetű és egységes szervezete legyen. Mentől nagyobb a biztosítási egység, mely a munkás ellátásával foglalkozik, annál többet és jobban nyújthatja azt, mentől kisebb, annál gyengébb lesz az ellátás. A vállalati pénztárak többnyire oly csekély taglétszámúak, hogy túlnyomó részben csak egy orvost tarthatnak. Ilyen esetben a tagoknak speciális kezelés nyújtása nem lesz lehetséges. De nagyobb baj ennél még az, hogy az orvos nem a munkások bizalmi embere, hanem a munkaadótól függ. A Déli Vasútnál és a Magyar Hajózási Egyesületnél az orvosok alkalmazását alapszabályilag teljesen kivették a pénztár hatásköréből s ezzel megcsönkítették a pénztárnak a munkásságra nézve az orvosok alkalmazása és elbocsátása tekintetében különösen fontos autonómiáját. Ezeket az alapszabályokat a hivatal jóváhagyta az országos pénztár tiltakozása ellenére s így az országos pénztárra lehetetlenné vált ezen hibák megszüntetése.

Dr. Szemenyei Kornél aligazgató a baleseti praxisra vonatkozóan elhangzott egy kifogással szemben rámutat arra, hogy statisztikailag kimutatható, miszerint az országos pénztár igazgatóságának a munkaképességsökkenés százalékmegállapítására vonatkozó gyakorlata az összes külföldi intézetekénél kedvezőbb; az, hogy előfordul, miszerint egyes balesetek kártalanítása a baleset időpontja után csak sok idő múlva következik be, onnan ered, hogy az országos pénztár hivatalból is köteles az adatokat nyomozni, s nem szabad a fél bejelentésének keretében maradnia, hanem a fél érdekében köteles a teljes tényállást felderíteni. Így előfordult, hogy az elhalt sérült felesége csak 2 gyermeket jelentett be, az illetékes hatóságok megkeresése útján azonban megállapítást nyert, hogy 3 igényjogosult gyermek van. Az összes adatok beszerzése a hatóságok késedelmes eljárása folytán sok időt vesz igénybe, de a félnek ez sérelmével nem jár, mert ő az állandó járadék megállapításáig ideiglenes segélyben részesül.

Dr. Hahn Dezső a gyógyszerrendelés kérdésével foglalkozik.

Glaser Gyula, a felügyelő bizottság elnöke, jelentkezik szólásra. A vita be lévén zárva, elnök nem engedi meg a felszólalást. Óriási zaj támad a munkaadók sorában, kik követelik a meghallgatását. Az elnök felteszi a kérdést, vajjon a közgyűlés kívánja-e megadni

Glaser Gyulának a szót, az alapszabályok olyan értelmezésével, hogy Ő, mint a felügyelő bizottsági jelentés betérjesztője, szintén élhet a zárszó jogával. A közgyűlés a felszólalást megengedi.

Glaser Gyula: Tiltakozom Grossmann aligazgatónak a vállalati pénztárakra vonatkozólag kifejtett álláspontjával szemben. (Óriási zaj: munkaadók tapsolnak; a munkások részéről viharos ellenmondások. A vihar a szónok minden mondata után meg-megújul.) Az, amit Grossmann aligazgató elmondott, egyáltalán nem tartozik ide, hanem majd a törvénymódosítás kérdésének tárgyalásakor lesz előadható. Az Országos pénztárnak módjában van ellenőrizni a vállalati pénztárakat is, ez kötelessége is, s ez után kötelessége a hibák megszüntetéséről gondoskodni, tessék e téren eljárni, de nem vádaskodni. Az, amit Grossmann aligazgató úr mondott, valóságos agitáció a vállalati pénztárak ellen. (Óriási, szünni nem akaró zaj a terem minden odalán. A munkaadók sorából a következő kiáltásokat hallani: Tisztviselő ellenünk ne beszéljen! Hallatlan eljárás! Ezt nem viszi el szárazon!)

Grossmann aligazgató szólásra emelkedik. A munkaadók percekig zúgnak: Eláll! Nem hallgatjuk meg! Végre az elnök csendet teremtve, szóhoz jut a szónok: A vita során több kiküldött úr szóvá tette a vállalati pénztárak bajait és az országos pénztárt vádolta a vállalati pénztárak oly hibáiért, amelyek az országos pénztár megszüntetni akar, de amelyek az állami hivatal jóváhagyása alá eső alapszabályokba foglaltatván, kivonatták az országos pénztár hatásköréből. Kötelességem volt reflektálni a vita során e tekintetben felhozottakra. Ha itt a vita során tényeket hoztak fel, amelyeknek agitatórius erejük van, akkor nem lehet azt mondani, hogy én üzők agitációt. Kijelentem, hogy mindazt, amit mondtam, az utolsó szóig fentartom. Nem vagyok az a legény, hogy egyes közbekiáltásokkal, melyek azzal fenyegettek meg, hogy „ezt nem viszem el szárazon”, engem meg lehetne ijeszteni. E helyen kötelességem a valóságot elmondani, kötelességem a munkásbiztosítás érdekeit védelmezni, s ezen feladatom teljesíthetése céljából sohasem fogom a valóságot elhallgatni. (Zajos éljenzés és taps a munkásoknál. Viharos tiltakozás a munkaadók részéről.)

A vihar lecsönnesítése után az elnök elrendeli a szavazást a zárszámadás és költségvetés felett, s a közgyűlés azokat túlnyomó szótöbbséggel megszavazza és megadja az igazgatóságnak és felügyelő-bizottságnak a felment vényt.

Folyószámlahitel.

Lükös Alajos főszámtanácsos referátuma után a közgyűlés egyhangúlag tudomásul veszi, hogy az országos pénztár az államtól a kért 1,600.000 K kamatmentes kölcsönt meg nem kapván, a múlt évi közgyűlés határozatának megfelelőleg a Magyar Általános Hitelbanktól 1,600.000 K foyószámlahitelt vett igénybe, s hogy az igénybeveendő összeg visszafizetésének határidejéül 1912 április 30-a állapított meg.

Kerületi pénztárak székházépítésére, gyógy- és üdülőhelyek létesítésére szolgáló jelzálogkölcsön.

Dr. Kertész Samu segédtitkár előterjeszti a múlt évi közgyűlés által megszavazott 4½ milliós kölcsönnek 6 millióra való emelésére irányuló határozati javaslatot. Kiemeli, hogy az állami hivatal a 4½ milliós kölcsönügylethez a Kereskedelmi Bank feltételeinek némi módosítása mellett a közelmúltban hozzájárult. Rámutat arra, hogy a határozat nem jelenti azt, hogy a ke-

rületi pénztárak tulajdonul telket többé nem szerezhetnek és arra házat saját tulajdonul nem építhetnek, hanem csakis azt, hogy ha az építésre nekik pénzük nincsen, úgy kérelmükre az országos pénztár gondoskodik az építkezésről, de ez esetben természetesen saját tulajdonaként szerzi meg a telket és építi fel a házat, mert jelzálogkölcson csak ez esetben kaphat. Az összeg felemelése szükséges azért, hogy a rendelőintézetek, gyógy- és üdülőhelyek létesítésére is álljon rendelkezésünkre pénz.

Farkas Elek, Varga Ferenc és Vass István felszólalása után a közgyűlés a határozati javaslatot *egyhangúlag* elfogadja.

Elnök az ülést d. u. 3 óráig felfüggeszti.

Következik: *Az országos pénztár székházépítésére; a választásokra; a budapesti pénztár székházépítésére; választott bírósági ítéletek megfeleltetésére és a fumei pénztár kötvényeire* vonatkozó tárgyalás. (Közlése jövő számunkban).

Baleseti poliklinika.

(Dec. 17. d. e.)

Dr. Hahn Dezső főorvos előterjeszti a következő határozati javaslatot:

„A közgyűlés elhatározza, hogy az Országos Pénztár igazgatósága által részletesen megállapítandó terv és költségvetés alapján a Budapesti Kerületi Munkásbiztosító pénztár székházában 75 ágygyal baleseti poliklinikát létesít és tart fenn. A közgyűlés utasítja az igazgatóságot, gondoskodjék arról, hogy a Budapesti Kerületi Munkásbiztosító Pénztár építendő székházának építési tervei megfelelő módon idejekorán módosíthatassanak. A közgyűlés felhatalmazza az igazgatóságot, hogy a baleseti poliklinika első felszerelésének és berendezésének költségeit részletes tervek alapján állapítsa meg. Az első felszerelés és berendezés költsége azonban 150.000 koronával nagyobb nem lehet és a baleseti kezelési költségek számlája terhére számolandó el.”

Utal arra, hogy ezen poliklinika felállítását elkerülhetetlenül szükségessé teszi azon tapasztalat, hogy a baleseti sérülteket igen gyakran helytelenül kezelik. Megdöbbentő példákat hoz fel arra, hogy a helytelen kezelés folytán marad a munkás nyomorék és szakad a pénztárra a nagy járadékterhelés, holott kellő, szakszerű kezelés mellett a munkás munkaképességcsökkenése elkerülhető lett volna. A poliklinika célja, hogy azok a baleseti sérültek, kik kellő szakszerű kezelésben nem részesíthetők, ott elhelyeztessenek. A poliklinika vissza fogja adni a munkásnak a munkaképességét oly fokban, amint az az orvosi tudomány állása szerint a baleset dacára lehetséges és ezzel csökkenteni fogja a munkaadók terheit.

Sziklai Zsigmond egyetért azzal, hogy a poliklinikát létesíteni kell, de a fedezet szempontjából indítványozza, hogy ne a baleseti kezelési költségek számlája terhére létesítsék azt, hanem a baleseti tartalék-alapból vegyék kölcsön a szükséges összeget, ha kell, a javasolt 150.000 koronánál is nagyobb összegben és azt több évre felosztva, részletekben fizesse vissza a baleseti kezelési számla a tartalékalapnak.

Schwarz Gábor és Csapó Sámuelnek az igazgatósági javaslat mellett felszólalása után:

Farkas Elek utal arra, hogy Sziklai indítványának a célja az, hogy elkerültesse a baleseti poliklinikára szánt összegnek tartalékolása, ami bekövetkezne, ha a baleseti kezelési költségek terhére létesítik az, a mivel csak költségtöbblet háramlik a munkaadókra, de semmi haszon sem származik a munkásokra.

Varga Ferenc Sziklai és társai javaslatában csak

azt a célt látja, hogy az ügyet komplikálja és ezzel elhúzza.

Buchinger Manó rámutat arra, hogy az igazgatóságban épen a munkaadó érdekeltség részéről tétetett elismerésre méltóan az a javaslat, hogy a kezelési költség számlára és ne a baleseti tartalékalap terhére létesüljön a poliklinika. A javaslattevő utalt az igazgatóságban arra is, hogy ez a módozat a legegyszerűbb és legbiztosabb, míg a tartalékalap kölcsönvétele kérdésében a jóváhagyást megadni hivatott állami hivatal részéről okvetlen nehézségek lesznek.

Keleti Dezső után Bossányi Endre, Varga Ferenc felszólalására reflektálva sajnálatosnak találja, hogy akkor, midőn Sziklai is szükségesnek mondja a poliklinika létesítését és csupán a fedezet kérdésében lép elő más tervvel, akkor ezt egyenesen félremagyarázzák a munkásság képviselői, hátsó gondolatokat keresnek az indítvány mögött. Az igazgatóságban ő azért indítványozta a poliklinikának a baleseti kezelési költségek terhére való létesítését, mert ez a legegyszerűbb és leggyorsabb eljárást teszi lehetővé. Ha valaki a létesítés tervét helyesli, csak más finánciális gondolatot vet fel, abból ne csináljanak mindjárt agitációs anyagot, mely alkalmas a közgyűlés keretében minden egyetértés megbontására, hanem ha ezt rossznak tartják, akkor az indítványt egyszerűen mellőzzék és szavazzák meg az igazgatóság javaslatát.

Sziklai Zsigmond indítványát, minthogy az félreértésekre adott okot, visszavonja. (Taps.)

Elnök szavazatra tevén fel a kérdést, *a közgyűlés az igazgatóság javaslatát egyhangúlag elfogadja.* (Lelkes éljenzés és taps.)

Tüdőgyógyintézet létesítése, Baldóc-fürdő megvétele.

Dr. Hahn főorvos nagyszabású beszédben indokolja a javaslatot. Kifejti, hogy a pénztárnak mily meddő és költséges a munkája, ha tagjait táppénzzel látja el, de a teljes felgyógyulásukhoz szükséges gyógytényezőket nem nyújthatja. Az előterjesztett határozati javaslat legfontosabb pontjai a következők.

„A közgyűlés felhatalmazza az igazgatóságot arra, hogy a megjelölt fedezet: hat milliós kölcsön és a sorsjátékból várható összeg, terhére létesítsen egyelőre *egy 250 ágyas tüdőgyógyintézetet.* Az *egy ágyra* jutó beruházás teljes összege, telekvétel, építkezési költség, berendezés, felszerelés stb. összes költségeit beleértve, nem haladhatja túl a 8000 K-t. A tüdőgyógyintézet erre egyébként is alkalmas *oly helyen létesíttessék,* ahol az igazgatóság a hatóságokkal folyamatban levő tárgyalások eredményeképpen ingyen telek, építkezési anyag s egyéb segélyek alakjában *a legtöbb s legértékesebb kedvezményt tudja kieszközölni.*

Miután az országos pénztár tüdőbeteg tagjai gyógykezelésének tökéletesítését a tüdővész elleni küzdelem tervszerű szervezésével nemcsak tagjainak egészségügyi érdekeit, s ezzel a pénztár anyagi érdekeit is szolgálja, hanem ezzel a munkájával az egész nép közegészségügyének is tesz értékes szolgálatot, a közgyűlés utasítja az igazgatóságot ezzel kapcsolatban arra is, hogy ez akciójának erkölcsi és anyagi támogatását kérje az illetékes hatóságoktól és a kormánytól;

e) a közgyűlés továbbá felhatalmazást ad az igazgatóságnak, *hogy Baldóc gyógyfürdőt és tartozékait* 180.000 K örökvételárért megvegye a bemutatott részletes tervek alapján és a bemutatott költségvetés keretén belül ott *230 beteg befogadására* és gyógykezelésére szükséges építkezéseket, felszereléseket és berendezéseket az Állami Munkásbiztosító Hivatal jóváhagyása után eszközölttesse, a gyógyfürdő vezetésére és üzemben tartására a szükséges állásokat szervezze és betöltse.”

Hamerli Imrének (Pécs), ki a Mecsek aljában levő területet és Rákos Vilmosnak (Nagyvárad) felszólalása után, ki a Nagyvárad közelében levő egyik nagy telepet ajánlja az igazgatóság figyelmébe, *a közgyűlés az igazgatóság javaslatai; egyhangúlag elfogadja.* (Lelkes éljenzés.)

Az érvényben levő gyógyfürdőszerveződések módosítása és új szerződések kötése.

Dr. Hahn Dezső főorvos előterjeszti az igazgatóság határozati javaslatát, melylyel a már érvényben levő gyógyfürdőszerveződések napi egységdíjai az időközben beállott drágaságra tekintettel némileg felemelhetnek s a következő új szerződések megkötése hozatik javaslatba: *Gyertyánliget, Árvapórhóza, Schwarcz-ferle szanatórium, Rákospalotai Alkoholbeteg Szanatórium.*

Schwarz Gábor ellenzi az icicii szanatórium egységdíjának felemelését, tekintettel a halomszámra érkező panaszokra, melyek mutatják, hogy az intézet a felemelést nem érdemli meg.

Weltner Jakab, Rothenstein Mór és Grossmann Miksa aligazgató rámutatnak arra, hogy a múltban tényleg sok panasz volt, azonban a pénztár intézkedései folytán a helyzet lényegesen megváltozott a nevezett intézetben s a panaszok megszűntek.

Közgyűlés az igazgatóság javaslatát *egyhangúlag* elfogadja.

A nagyszabosi kórházépület és orvoslakás megszerzése.

Br. Halász Aladár ügyész-titkár előterjeszti az igazgatóság javaslatát, melynek értelmében az országos pénztár és az Első Magyar Papíripar R.-t.T. között a részvénytársaság vállalati pénztárának elszámolási eredményeként azon egyezség, hogy a részvénytársaság egy nagyszabosi ingatlana az azon épült és jelenleg kórház, rendelőintézet és orvosi lakás céljára szolgáló épülettel együtt az országos pénztár tulajdonába, becsájtatik át, elfogadásra ajánlatik.

A közgyűlés *egyhangúlag* elfogadja.

Indítványok.

Elnök bejelenti, hogy Sziklai Zsigmond kiküldött az alapszabályok 191. §. 2. bek.-ének törlésére irányuló indítván ytá visszavonta.

Somló Jenő titkár bejelenti, hogy 30 indítvány érkezett kellő időben.

A közgyűlés az igazgatóságnak ezen indítványokra vonatkozó javaslatait egytől-egyig elfogadta. Nevezetesebb indítványok voltak: *Baunemann János, Fűrész yula, Macker Jenő, Róth Gyula, Schwarz Viktor és Zsombor Géza* soproni kiküldötteknek indítványa és *Reduly Sándor* szekszárdi kiküldötteknek az előbbiekével megegyező azon indítványa, hogy a közgyűlés utasítsa az országos pénztár igazgatóságát, miszerint még ez év decemberében feliratilag sürgesse meg az állami hivatalnál a *kerületi pénztári alkalmazottak szolgálati és fegyelmi szabályzatának jóváhagyását.* A közgyűlés ezen indítványt egyhangúlag elfogadta. Elhatározta a közgyűlés a *Schlick-gyár vállalati betegsegélyező pénztára közgyűlésének* indítványára, hogy felterjesztés intéztessék a közgyűlés nevében a kereskedelmi miniszterhez az *aggkor és rokkantság esetére való biztosítás előkészítése és lehető gyors megvalósítása* iránt. Nagyobb vitát csakis *Szóbei Mór* beregszászi kiküldötteknek a *drágasági pótléokra* vonatkozó indítványa alapján előterjesztett igazgatósági javaslat,

továbbá a *Nezsideri papírgyártó r.-t. péterfalvai papírgyár vállalati pénztárának* azon indítványa keltett, melyben a nevezett vállalati pénztárra nézve 1912 január 1-étől a *4 %-os járulékkulcs alkalmazását* javasolja. *Szóbei Mór* beregszászi kiküldött azon indítványa, hogy a *III. osztályú kezelőtisztai állások eltöröltésének és II. osztályúakká szerveztessenek át, az igazgatóságnak* adatott ki elintézés végett.

Pénztári alkalmazottak drágasági pótléka.

Lükö Alajos főszámánácsos előterjeszti az igazgatóságnak a Szóbei Mór kiküldött által javasolt drágasági pótlékra vonatkozó következő javaslatát:

„A költségvetésbe a kezelési költségek számlájára, a szükségnek megfelelő összeg vétessék fel, oly célból, hogy az *Országos Pénztárnál és helyi szerveinél* – a vállalati pénztárak kivételével – alkalmazott és évi *2600 K törzsfizetésnél nem nagyobb* javadalmazás rendszeresített állásban levő alkalmazottak, amennyiben *nősek, 20 %-os,* amennyiben *nőtlenek, 10 %-os* drágasági pótlékot kaphassanak. A drágasági pótlék 1912 január, február, március, október, november és december hónapokra állapítandó meg. A közgyűlés felhívja a helyi szervek igazgatóságait, hogy tisztviselőik drágasági pótléka tárgyában sürgősen határozzanak, az Országos pénztár igazgatóságát pedig utasítja, hogy a helyi szervek határozatait sürgősen tárgyalja. *A napidíjasokra* vonatkozóan felhívja a közgyűlés a helyi szervek igazgatóságát, hogy a napidíjasoknak a kezelési szakban 3, az igazgatási szakban 4 koronánál kisebb napidíjakat ne állapítson meg.” Ezen igazgatósági javaslattal szemben Kujnis Gyula igazgatósági tag különvéleményt jelentett be. Javasolom, hogy az igazgatóság javaslatát a közgyűlés fogadja el, mert az alsóbb osztályokban levő alkalmazottaknak a drágaság okozta nyomasztó helyzete köztudomású, az egész drágasági pótlók pedig az eszközölt számítások szerint az országos és helyi szerveknél összesen 200.000 koronát vesz igénybe, amire a fedezet megvan a jövő évi költségeloirányzatban foglalt 300.000 korona feles^ légeben.

Weltner Jakab elfogadja az igazgatóság javaslatát, de azt hiányosnak tartja, indítványozza, hogy az *a napidíjasokra és szolgákra is kiterjesztessék, a női alkalmazottak részére pedig kivétel nélkül 10% pótlék állapíttassék meg.* Indítványozza továbbá annak kimondását, hogy *szolgák és segédszolgák részére napi 3 K minimális fizetés állapíttassék meg.* Az, amit a közgyűlés itt elhatároz, csak felhívás a helyi szervekhez és sajnos, nem kötelező azokra, oda kell hatni, hogy ez a határozat a vidéken mindenütt végre is hajtassék.

Lükö főszámánácsos tekintettel arra, hogy a pénzügyi tekintetben legnagyobb óvatossággal eljárni szokott államkincstár sem zárkozhatott el az elől, hogy *a napidíjasokat és szolgákat is* drágasági pótlékban részesítse, az országos pénztár, ezen *szociális* intézmény közgyűlése sem lehet szűkkeblűbb, s így a maga részéről is javasolja ezen drágasági pótlék megadását, melynek 89.500 K-t kitevő összegé ugyancsak fedezetet talál az 1912. évi költségvetésben előirányzott feleslegben. *Holländer* (Eger) *Gerő* (Munkács) pártolólagnak szól a javaslatához.

Darvas István jelentkezik szólásra. A közgyűlés zúgva követeli: Szavazzunk! Eláll! Üljön le!

Barvas István: Nem állok el! Elfogadom a javaslatot Weltner indítványával kiegészítve, de minthogy az drágaság egész éven át tart, javasolom, hogy *egész évre és a lakpénz* után is adassék drágasági pótlék.

Fock Géza pártoló-hozzászólása után Lázár Dezső azt kívánja, hogy 3-3 óra előre egy összegben adassék ki a drágasági pótlék. Szóbel Mór, az eredeti indítványtevő hangsúlyozza, hogy ő 191 l-re visszamenőleg indítványozta a pótlék megadását. Kívánja, hogy a pótlék legalább ½ évre visszamenőleg 191 l-re is kiadassák.

Kujnis Gyula az igazgatóság javaslatával szemben bejelentett különvéleményét visszavonja. (Eljenzés.)

Lükö főszámtanácsos szólásra emelkedik. Zajos felkiáltások mindenfelől: Megszavazzuk úgy is! Nem kell beszélni! Lükö leül.

Elnök elsősorban az igazgatóság javaslatát bocsátja szavazásra. A közgyűlés azt egyhangúlag elfogadja. Majd egyhangúlag elfogadja Weltnér indítványát is, mint az igazgatóság indítványának kiegészítését.

Ezután szélesmedrű vita indult meg a vállalati pénztárak felett, melyet jövő számunkban közlünk.

Az összes indítványok elintézése után

Herz Lajos az elnöknek a közgyűlés tapintatos vezetéseért a közgyűlés köszönetét és elismerését fejezi ki. (Taps.)

Varga Ferenc csatlakozik Herz Lajos szavaihoz és egyúttal köszönetet mond munkástársai nevében az országos pénztár tisztviselői karának a beteg munkások érdekében egész éven át kifejtett működéséért.

Elnök a maga, valamint elnöktársa nevében köszönetet mond a közgyűlés tagjainak azon támogatásért, mely lehetővé tette, hogy a közgyűlés rendjének és méltóságának fentartásával a munka sikeresen elvégeztessék s a közgyűlést berekeszti. (Minden oldalon zajos taps. Éljen az elnök!)

Az Országos Pénztár tisztelgése a kereskedelmi miniszternél. Az Országos Pénztár elnöksége Lukács József alelnök vezetése alatt december 13-án tisztelgett Beöthy J. László kereskedelmi miniszternél. Lukács József alelnök mindenekelőtt üdvözölte a minisztert kinevezetése alkalmából, majd egyúttal ez alkalommal az Országos Pénztár nevében a következőket kérte a minisztertől: hogy a deficit megszüntetése céljából a kereskedelemügyi tárca vállalja el az Országos Pénztár összes igazgatási költségeit; hogy az állam kincstár fizesse be az 1910 augusztusban kelt min. tan. határozat előtt időre járó összes járulékokat, mintegy 1,600.000 korona összegben, melyre nézve amúgy is már az elsőfokú bírói ítélet megvan; hogy a Magy. kar. államvasutak vállalati betegsegélyező pénztárában a visszaélések egész sorozata megszüntetessék és a pénztár a törvény rendeleteit tartsa meg és hajtsa végre, minthogy a törvény meg nem tartásával jelesen az alkalmazottaknak a törvényszerű napibérosztályokból sokkal alacsonyabb napibérosztályokba való besorozásával a máv. vállalati pénztár, az Országos Pénztárnak eddig mintegy 700.000 korona deficit alakjában mutatkozó kárt okozott; hogy a már mintegy 8 millió koronát kitevő künlevőségek behajtására vonatkozólag oly rendelkezés történjék, hogy a közigazgatási hatóságok ezeket soronkívül hajtsák be, vagy illetőleg az Országos Pénztár a végrehajtói közhatalmi joggal ruháztassék fel; hogy a községi közvetítés. A vonatkozó rendelet kiadásáig; hogy az orvoskérdés a belügyminiszterrel egyetértőleg rendeztessék, illetőleg a hatósági orvosi inkompatibilitást kimondó rendelet hatályon kívül helyeztessék; hogy a helyi szervek tisztviselőinek szolgálati és fegyelmi-szabályzata jóváhagyassék, lévén a nyugdíjszabályzat végérvényes életbe léptetése ezzel kapcsolatosan az állami hivatal elnöki állásának betöltését.

A miniszter a küldöttséget biztosította jóakarataról és arról, hogy a már előtte is ismeretes legsúlyosabb nehézségeken sürgősen kivan segíteni.

Ipari igazgatás.

Rovatvezető: Dr. Kemény Dezső, kamarai jegyző.

A kirakatok vasárnapi elfüggönyözése.

Berlinben a munkaszüneti napokon meg van engedve a kirakat-ablakok nyitva tartása oly módon, hogy a közönség, ha nem is vásárolhat, de a kirakatban levő tárgyakat láthatja. Azonban egy rendőri szabályrendelettel elrendeltetett, hogy az istentisztelet ideje alatt a kirakatok elfüggönyözendők. E rendelet ellen a berlini kereskedelmi kamara beadvánnyal fordult Berlin város rendőrfőnökéhez, amelyben kimutatja, hogy az elfüggönyözés kényszere a kegyeletet nem mozdítja elő, hanem inkább károsítja, mert az üzleti alkalmazottaknak megnehezíti az istentiszteletben való részvételt. Amellett pedig megakadályozza az üzleti személyzetnek az egész vasárnapra való szabadságolását. – A rendőrfőnök komolyan foglalkozik a kirakatok nyilvántartására vonatkozó tilalom megszüntetésével.

Az angol sztrájk-törvény megszigorítása.

Angliában a munkaadók érdekképviselői, élükön a kereskedelmi kamarákkal, kihasználni igyekezvén a legutóbbi nagy, országos vasutas-sztrájknak a közvéleményre gyakorolt hatását, az 1906. évi munka viszály-törvény (Trade Disputes Act) módosítását erőlyesen sürgetik és eziránt monstre-beadványt intéztek a kormányhoz. A petíció, amelyet körülbelül 60 nagy munkaadó-egyesület irt alá, főképp a sztrájkoknál jelenleg megengedett békés órállás (Peaceful Picketing) eltiltására vagy legalább is erős korlátozására és a szakszervezeteknek a kollektív-egyezményekre vonatkozó magánjogi felelősségét statuáló szabály megalkotására irányul.

Elvi döntés a végeladásszerű tömeges és gyorsarúsítás kérdésében. Egy osztrák kereskedő olyan különleges árjegyzéket bocsájtott ki, amelyek bizonyos árukról szólva, csak meghatározott időre – nap-társzerűleg meghatározott hat napra voltak érvényesek és amelyekben „rendkívüli árak” voltak megállapítva. A közönség az árjegyzékben figyelmeztetve volt arra, hogy a felsorolt árak a megjelölt áron csak a meghatározott „nagyhét”-en adatnak el. Emiatt a kihágási eljárás megindítatván, az osztrák közigazgatási bíróság 1817/911. számú ítéletében fölmentette a panaszlottat azzal az indokolással, hogy a vázolt cselekménnyel panaszlott nem keltette fel a közönségben azt a hiedelmet, mintha ő áruaktárát teljesen kiárusítaná, már pedig a bíróság fölfogása szerint az 1895. évi január 16-iki törvény szándéka az, hogy egyrészt az üzlet valóságos kiárusítása gyors eladás útján, hatósági engedélytől tétessék függővé, másrészt az, hogy a csak látszólagos és nem valóságos, tehát csalárd kiárusítások megakadályoztassanak.

A budapesti kereskedelmi és iparkamara

f. hó 14-én tartotta Lánzy Leó elnöklete alatt ez évi utolsó teljes ülését. Az elnöki jelentés kimagasló pontjai voltak: a kamara akciója a tervbe vett. állam vasúti, tarifaemelés ellen, a melyben az O. M. G. E., a Gyosz., az Országos Iparegyesület és az O. M. K. E. is részt vettek; a kamara felterjesztései az Ó-Buda és a Hungáriakörut közötti új Duna-híd mielőbbi megépítése iránt, továbbá a fumei kikötőnek a modern kör színvonalára való emelése és a kikötő díjainak a trieszti díjakkal való egyenlősítése iránt, nemkülönben az az akció, a melyet a kamara a *bortörvény módosítása* és a bornyilvántartás mellözése érdekében indított. A tarifaemelés ügyére vonatkozólag Lánzy Leó elnök annak a véleményének adott kifejezést, hogy a kereskedővilágnak

ez idő szerint bele kell nyugodnia a máv. tarifaemelésébe, aminek helyességét az azóta kiadott s a jövő évi március hó 1-től életbelépendő új. díjszabási határozomány be is igazolta. *Székács* Antal kamarai beltag interpellációban kért fölvilágosítást a Budapesten létesíteni szándékolt árverési csarnok ügyében, amire *Heinrich* Ferenc alelnök és dr. *Krejcsi* Rezső titkár adtak megnyugtató választ, melyből kitűnt, hogy a kamara a az említett tervből, a kereskedelemre és iparra háramolható hátránnyal szemben kellő erélylyel állást foglalt. A teljes ülés egyhangúan elfogadta a *Hoffer* Márton s.-titkár által a budapesti Tavaszi Vásár ügyében kidolgozott tüzetés előterjesztést, mely e fontos intézménynek internacionális jellegűvé fejlesztését szükségesnek jelzi, de az állami szubvenciót csakis a hazai iparcikkek terjesztésének és forgalomba hozatalának előmozdítására kívánja korlátozni. Tárgyaltatott és elfogadatatott *Vágó* József s.-titkár előterjesztése a székesfőváros, közéleti ügyosztálya által tervbe vett községi élelmiszerárúsítás ügyében, valamint a fővárosi hirdetésügyi szabályrendelet sérelmei tárgyában készült előterjesztés, továbbá a kamara jövő évi költségvetése, mely 248.400 korona bevétellel szemben 242.434 korona kiadást irányoz elő, és számos ipari, közigazgatási, kereskedelmi és forgalmi ügy.

Hetibér kifizetés csütörtökön. A munkások bérének szombat helyett más napon való kifizetése érdekében megindult mozgalom, amelyet úgy a szak-, mint a napisajtó állandóan napirenden tart, ország-szerre szépen terjed. Mint Aradról jelentik, Arad város tanácsa legutóbb tartott ülésén elhatározta, hogy hetibéres alkalmazottait ezentúl nem szombaton, hanem csütörtökön fizeti ki, abból az indokból, mert meg akarja akadályozni azt, hogy az alkalmazottak fizetésüket a vásárnapi munkaszüneti napon a korcsmában elköltsék. F. évi július 5-iki számunkban emlékeztünk meg Győr városának hasonló intézkedéséről.

Sztrájkolók fenyegetése. Ahhoz, hogy az 1884. évi XVII. t.-c. 164. §-a alapján marasztaló Ítélet hozható legyen, szükséges, hogy a munkástársakkal szemben használt fenyegetés valóban olyan legyen, mely őket szabad akaratuk érvényesítésében akadályozni alkalmas legyen. (K. M. 4694/911. sz.)

Munkakönyv visszatartása. (A m. kir. kereskedelemügyi miniszter 1910. évi 30.254. sz. határozata.) A munkaadó, ha tőle segédje megszökvén, annak visszavezetését szabályszerű idő alatt kérte, a munkakönyv visszatartása miatt nem büntethető.

Hegedűs Lóránt a drágaságról. Hegedűs Lóránt a gyáriparosok szövetsége szegedi fiókjának gyűlésén érdekes előadást tartott a drágaságról. Az előidéző okokat két csoportra osztva, főleg azokkal foglalkozik, a melyeken lehet változtatni, legtöbbet időzött a vámpolitikai kérdéseknél.

Beszédéből közöljük a következőket: Van olyan oka a drágaságnak, mondta, a melyet meg lehet szüntetni és a melynek megszüntetésével igenis lehetne csökkenteni a drágaságot. Ez a mai vámpolitika megváltoztatása, a mi hasonlíthatatlanul célravezetőbb volna, mint a szövetkezetek szaporítása. Ő nem a vámok leszállítását követeli, csak a helyzetünkhöz való okos alkalmazkodást. Hiszen magasabb szempontból a drágaság sem nem jó, sem nem rossz. Angliában szinte következetes a drágaság fokozása minden téren. De ott, nagy gazdasági lendületben, ez helyénvaló. A mi országunktól azonban, a hol túlteng a fix fizetésű hivatalnoki osztály, s a mely nem az életképességre,

hanem a nyugdíj képességre van berendezve, nagyzási hóbort volna Angliát utánozni. Ne aspiráljunk mi gazdasági téren a primadonna szerepére, mikor mi, sajnos, a közgazdasági naiva szerepére termettünk. Mi kitűnő marhát tenyésztünk, elsőrangú búzát termelünk. Ezt vigyük ki és másodrendű fogyasztási állam létünkre elégedjünk mi meg a Balkánról behozott marhával. Csináljunk olyan politikát, mint az a magyar paraszt, a ki búzáját jó pénzért eladja, maga kukoricamálén él és a megtakarított pénzén összevásárolja a szomszédos földeket. A vámok leszállításáról ne is vitatkozzunk. Mi ebben úgy követjük Németországot, mint a Merkur bolygó a Napot. Németország pedig, a mely Bismarck ravaszágával belevitt bennünket a vámok emelésébe, – a mivel elvesztettük a Balkánt, mint gazdasági Hinterlandot – bizonyára le fogja szállítani a vámokat. Okos vámpolitika volna egyik eszköze a föld felszabadítása. Csak így lehet ipart és kivitelt teremteni, a mely nélkül csupán emberkivitelünk van. A vámpolitika megváltoztatása nélkül folyton növekedni fog az állami deficit. Végül a munkásság számára a választó-jogot sürgeti.

Rovataink egy része helyszúke miatt kimaradt.

Felelős szerkesztő : Dr. LÁNCZI JENŐ.